

Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar
Magyar Nyelvtudományi Tanszék

Hajdúvid helynevei

Témavezető: Dr. Hoffmann István
egyetemi tanár

Készítette: Nagy Katalin
Magyar nyelv és irodalom (MA) II.

Debrecen
2012

Tartalom

1. Bevezetés	3
2. Hajdúvid település története	4
3. Hajdúvid helyneveinek szótára.....	8
3.1. A szótár felépítése.....	8
3.2. Szótár	9
4. A helynevek névfajták szerinti csoportjai	42
5. A helynevek nyelvi elemzése	45
6. Összegzés	49
7. Irodalom	50
Képmelléletek.....	53
Térképmelléklet	

1. Bevezetés

Korunk magyar helynévkutatásának egyik nagy feladata a mikrotoponímák gyűjtése. A magyar nyelvterület nagyobb részéről nincsenek újabb, illetve egységes helynévgyűjtemények. A Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszéke 2011-ben arra vállalkozott, hogy a kutatóegyetemi program s a Magyar Digitális Helynévtár keretében Hajdú-Bihar megye területén a helynévgyűjtő munkáknak új lendületet ad. Ennek keretein belül vállaltam egy hallgatótársammal Hajdúböszörmény teljes névanyagának felgyűjtését. Még 2011-ben, a munka első fázisában gyűjtöttem fel Hajdúvid helyneveit, amely egykor önálló település volt, ma azonban Hajdúböszörmény része.

A gyűjtés és a gyűjtött adatok rendszerezése során két különféle módszertani lehetőséget használtam: cédulákat és digitális adatbázist. A terepre előre elkészített történeti cédulákkal érkeztem, majd a gyűjtött adatokat újabb cédulákon rögzítettem. A történeti névanyag megismerése az élőnyelvi gyűjtés előtt igen hasznosnak bizonyult, hiszen betekintést nyerhettem a település névkincsének egy részébe. A történeti adatok két fő forrása H. FEKETE PÉTER 1959-ben kiadott *Hajdúböszörmény helyneveinek adattára* c. munkája, valamint a Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszéken írt szakdolgozatok voltak.

Az adatközlők kiválasztása során figyelembe vettem a szakirodalomban általánosan elterjedt ismereteket. „Meg kell felelniök a nyelvjárási adatközlők iránt támasztott általános kívánalmaknak: helyben születés, huzamos megszakítás nélküli helyben lakás, helyből nősülés; természetes, a helybeli kiejtést jól tükröző beszédmód, kellő színvonalú, célunkat felfogni és segíteni tudó értelmi képesség; hibátlan beszélszervek stb. Emellett fontos, hogy az átlagost meghaladó határismerete legyen lehetőleg a község határának minden területére vonatkozóan.” (SEBESTYÉN 1967: 49). Továbbá fontosnak tartottam azt is, hogy foglalkozásukat tekintve is különféle rétegeket képviseljenek. A település névanyagát a következő adatközlőktől gyűjtöttem:

név	életkor	foglalkozás
Debreceni Sándorné Palánki Zsuzsanna	68	orosz-magyar szakos tanár
Elek Imre	72	mezőgazdasági erőgép-vezető
Elek Imréné Kiss Ilona	67	konyhai kisegítő

Kiss András	67	műszerész
Molnár Attila	37	faműves
Nagy Imre	71	termelőszövetkezeti munkás

Köszönettel tartozok adatközlőimnek, akik olykor több alkalommal, idejüket nem sajnálva álltak rendelkezésemre és segítettek munkámat. Külön köszönet illeti Molnár Attilát, aki nem csak a helynevek közlésében, hanem a településtörténet megismerésében is segítségemre volt.

2. Hajdúvid település története

A Hajdúság mai területén a XIII. és XIV. században falvak alakultak ki, amelyek később különböző okokból letűntek, pl. járványok, természeti csapások, történelmi események. A legmeghatározóbb esemény a török hódítás volt az életükben, hiszen ekkor pusztult el a legtöbb falu. Bár maguk a falvak nem maradtak meg, a középkori hajdúsági települések emlékét őrzik helyneveink, például dülőnevek, határnevek. Ilyen elpusztult középkori falu volt Vid is, amely a mai Hajdúböszörménytől északra mintegy 8 km-re helyezkedhetett el (JANÓ 1963: 3). A település első adata 1312: v. *Wyd* (Anj.Okl. II, 213. reg.). A XIV. században pusztásodásnak indult, majd 1518-ban már prédiom, amelybe a Bátoriakat iktatják. A falu egyházát a Szent Kereszt tiszteletére szentelték (NÉMETH 1997: 203).

A kisebb török csapásoktól eltekintve a Debrecen környéki falvak legtöbbje a török pusztítással közvetlenül először Temesvár és Szolnok elesése után ismerkedett meg. Ekkor ugyanis a török csapatok egymás után hódították meg a Debrecen környéki kisebb falvakat, illetve Debrecent is (JANÓ 1963: 3).

Vid 1549-ben 54 kaput számláló, főként rác lakosságú helység volt. 1549-ben már 23 elhagyott és mindössze 9 új ház volt a faluban, s a lakosság ekkor 675–975 fő lehetett, ami még jelentős lélekszám. Az 1570-es évek elején Vidházán 75 ház népéből 50 magyar, 3 román, 3 orosz és 19 rác nevű volt. A század végére ez a rác népesség teljesen beolvadt a túlnyomó többségű magyarságba, emellett azonban tovább folytatódott a falu elnéptelenedése. Az elnéptelenedés ekkor az egész Tiszántúlon általános volt, a katonák törvénytelen zsarolása a Tiszántúl összes falvát érintette. A környező várórségek részéről a jobbágyságra súlyosodó terhek, katonai szolgáltatások mellett a hajdúk is állandó veszedelmet jelentettek. A földesúri, királyi és egyházi terhek a XVI. században sok jobbágyot tettek nincstelenné, és elvándorlásra kényszerítették őket. Mindez azonban mégsem mérhető ahhoz a pusztuláshoz, melyet a török

hadjárásoktól szenvedett a vidék. Az 1600-as évek elejére elpusztult Vid falu helyét és határát a hajdúk vették birtokukba, akiket Bocskai telepített le. A hajdúvárosok közé beékelte pusztá további életét már a hajdúság sajátos gazdasági és társadalmi fejlődése határozta meg. A volt falu határát a hajdúk letelepedése után három részre osztották, és azt Böszörmény, Hadház és Nánás közösen birtokolta. A böszörményiek a felét, a hadháziak és nánásiak egy-egy negyedét használták (JANÓ 1963: 4).

Az 1885. évi tagosítás előtt Hajdúnánáson a földek járásokra voltak osztva, a vidi földek azonban nem tartoztak ezekbe a járásokba, így itt mindenki szabadon gazdálkodott. Viden tehát nemcsak a földközösség, hanem az egész gazdálkodás rendszere is jóval kötetlenebb volt, mint a határ más részein, ezért itt a tanyák kialakulása is sokkal korábban megindulhatott, mint az időnként újra felosztásra kerülő más földeken. A földközösség és járások szigorú rendszere egész az 1880-as évekig gátat vetett a tanyarendszer kialakulásának, mivel a nem végleges tulajdonban levő földeken nem volt érdemes állandó jellegű lakóházakat és istállókat építeni. A tanyák korábbi kialakulását segítette Viden az, hogy a járásokba nem tartozó birtokokon a jószágteletetésnek már korán megvoltak a feltételei, amit a gazdák ki is használtak, s birtokaikon már az 1740-es évektől kezdve ideiglenes kunyhókat építettek, télen e körül telettették a jószágot. Ezek a helyek azonban még nem mondhatók tanyáknak, de a tanyavilág kialakulásának csíráját rejtették magukban (JANÓ 1963: 6).

Komoly változást hoztak a hajdúvárosok életében az 1880-as években végbemenő tagosítások. Ekkor a mezőgazdasági élet még jobban a szántóföldekre tevődött át, és a földműves szállások is állandósulni kezdtek. A pásztorszállások eredetileg a nyájat teletető időszakos helyek voltak, majd a földművelő szállások állandósulásával becsatlakoztak azokba. Ezek a földműves szállások az összeszűkülő legelő állatteletetési kérdéseit is megoldották, és a trágyázással a földek minőségét növelték. Más szállásokon a gazda a jószággal egy fedél alatt húzódott meg, ezeket tüzelős ólaknak hívták. Ezek Viden az 1940-es évekig megtalálhatók voltak. A tanyavilág kezdetleges kialakulásával az egyre nagyobb értéket képviselő tanyákon megjelentek az ún. tanyások, akik a tanya őrzésére, a tanyán élő állatok tartására és gondozására vállalkoztak. Ők többnyire korábbi pásztoemberekből vagy földnélküli, napszámos emberekből kerültek ki. A vidi tanyavilág idővel önálló szórványtelepülési egységgé fejlődött, s a XIX. század végére az elpusztult középkori település helyén sűrű tanyahálózat, az újra benépesülő pusztán nagyarányú tanyai élet alakult

ki. A földek elaprózódása, a nagyparaszti birtokok kialakulása és a mezőgazdasági bérmunkás réteg számának növekedése egybeesett a tanyák elszaporodásának időszakával. Ez a mezőgazdasági bérmunkás réteg a tanyákkal együtt, a paraszti társadalom rétegekre bomlásával azonos időben jelent meg a hajdúvárosokban, s népesítette be a Vid környékén kialakult tanyavilágot. Közülük került ki az új falu lakosságának egy része (JANÓ 1963: 7). A lakásviszonyok a paraszti rétegeknek megfelelően különbözőek voltak: a tanyások a gazdáik adta lakásokban, a napszámosok bérelt, vagy saját lakásokban, míg az uradalmi cselédek gyakran embertelen körülmények között éltek cselédházakban. Egy-egy ilyen cselédházban egyszerre 16-24 család lakott és egy szobában akár 4-6 család is élt. A szobák közepén egy fagerenda tartotta a mennyezetet, amely egyúttal a családok életterét is elválasztotta némiképp egymástól (JANÓ 1963: 14). Az 1920-as években már valamivel jobb körülmények között éltek a családok, egy-egy szobában ugyanis egyszerre csak egy család élt. Idővel a különböző rétegek különböző lakásai roskataggyá váltak. A második világháború után a hajdúvárosok határain düledező, romos épületeket találunk, némelyikből testi épségük megóvása érdekében erőszakkal kellett eltávolítani a lakókat. Ilyen lakásviszonyok közepette született meg a tanyaközpontosítás, az elszórtan, viszontagságos körülmények között élő pusztai és városszéli agrárproletár nép számára új, egészséges lakások építésének a terve (JANÓ 1963: 14).

A kormány — látva a tanyavilág népe lakásviszonyai rendezésének és kulturális felemelkedésének fontosságát — a Vid környéki tanyavilágban Hajdúvid néven új falu létesítését határozta el. Az új falu nem a középkori helyén, hanem attól valamivel keletre fekszik. A község határát Hajdúböszörmény, Hajdúdorog és Hajdúnánás határaiból szakították ki. Teljes határa a belterülettel együtt 1963-ban 10 145 kat. hold. Ebből 1953-ban termelészövetkezeti kezelésben volt 3 200 hold a kaszálókkal együtt. A falu belterülete kb. 53 kat. hold. A kezdeti osztáshoz képest a település belterülete bővült. A falut a Falusi Gazdasági Lakásépítő Iroda (FAGI) tervezte és építette, az építést az Iroda megbízott építésvezetője irányította (JANÓ 1963: 17). A házak felépítése után, 1951-ben 7, 1952-ben 19 család költözött be Vidre. A falu tanácsa 1952 januárjában alakult meg, bár a tanácsház már 1951 elején elkészült. Viden már a felszabadulás előtt is volt iskola, ahova a gyerekek a környező tanyákból jártak be, de 1952-ben új iskolát is kapott a falu. A régi iskola a falutól egy kilométerre fekszik. Az új iskola felépítéséig a tanítás a régi iskolában folyt, de a megnövekedett lakosság miatt az már szűknek bizonyult, így az egyik új lakóházat is

berendezték iskolának. Az új iskola felépülése után a régi és új iskolába egyaránt jártak a diákok (JANÓ 1963: 23–5).

1955 őszére a lakóházak 95%-ába bevezették a villanyt. 1957-ben a falu minden utcájában, mindkét oldalon betonjárdát építettek. A faültetést a Községi Tanács is szorgalmazta. 1957-ben az államtól díjmentesen kapott facsemetéket a falu, amikből a lakosok kb. 5000 db-ot ültettek el a falu belterületén (JANÓ 1963: 46).

A mezőgazdaság átalakulását a tanyaközpontosítás segítette: 1958-ban a lakosságnak még csak 65%-a, 1963-ban már 94%-a termelőségvetkezeti tag. A község határában három termelőségvetkezet, a Kinizsi, a Petőfi és az Új Élet működött. A korábbi Bocskai Termelőségvetkezet 1957-ben az Új Élet Tsz-szel egyesült (JANÓ 1963: 47).

A falu lakóinak nagy része ma is mezőgazdasági munkákból él. A lakosság egy része a környező nagyvárosokban dolgozik. A belterület északi részén az 1970-es évek elején utcákat létesítettek, így ma már 11 utcája, mintegy 280 háza és 850 lakosa van Hajdúvidnek.

3. Hajdúvid helyneveinek szótára

3.1. A szótár felépítése

A szótár rendezési elve szerint egy azonos denotátum megnevezésére használt minden névalak egy azonos szócikkbe kerül. A szócikkek alapvetően négy részből állnak. A **standardizált címszót** a név **adatai** követik kronologikus sorrendben. Az adatok forrásaira rövidítésekkel utalok. Ezután a szócikk közli a név által jelölt **objektum lokalizálását, a hely fajtáját**, illetve további, a névhez és az általa jelölt denotátumhoz kapcsolódó információkat. A nevek azonosítása az általuk jelölt hely leírásával történik. Végül a szócikkek elemző része következik, amelyben a **névtípusról, a névrészek etimológiájáról** tudhatunk meg többet. A szócikkek között utalások vannak: az azonos denotátumra vonatkozó nevek külön szócikkbe kerülnek. A hozzájuk kapcsolódó információk azonban csak egy szócikkben vannak részletesen tárgyalva, pl. **Forrai ~ Forrai-föld ~ Forrai gróf földje** szinonim nevek esetén:

Forrai — 2011: *Forrai ~ Forrai-föld ~ Forrai gróf földje*. — Lapos, olykor vizenyős földterület, szántóföld Hajdúvid északnyugati határában. A Forrai dűlő és a Reus dűlő között fekszik. Az adatközlők elmondása szerint a Forraira tervezték építeni Hajdúvidet, ki is osztották a területet utcákra, de ez végül nem valósult meg. — A névalakok Forrai gróf családnevét őrzik, aki a területet birtokolta.

Forrai-föld — Ld. **Forrai**.

Forrai gróf földje — Ld. **Forrai**.

A szótár a falu külterületi és belterületi neveit egyaránt tartalmazza. Ezek a szótáron belül nincsenek elkülönítve. A hajdúvidi közigazgatási határon kívül eső nevek egy részét is tartalmazza a szótár, mivel ezek zöme a középkori Vid helyén fekvő objektumok nevei. Az adatközlők névtudatában ezek Hajdúvid helyneveihez tartoznak.

2.3. Szótár

Ábrók László-tanya — Ld. **Ábrók László tanyája**.

Ábrók László tanyája — 2011: *Ábrók László tanyája ~ Ábrók László-tanya*. — Hajdúvid nyugati határában, az Iskola dűlő jobb oldalán feküdt, 20-30 éve nincs meg az épület, a helyén szántóföld van. — Mint ahogyan a magyar nyelvterület nagy részén, így Hajdúböszörmény határában is általános az, hogy a tanyák tulajdonosokról kapták nevüket, így van ez az *Ábrók László-tanya* esetében is. A helybeli lakosság azonban gyakrabban használja az *Ábrók László tanyája* jelölt birtokviszonyt mutató névváltozatot.

Állami Elemi Népiskola — Ld.: **Ócska-iskola**.

Almáskert — 2011: *Almáskert*. — Hajdúvid közigazgatási határán kívül, a Hajdúhadházi-határban, a Cégényi út és a Lovászi-tó között fekszik. Az adatközlők elmondása szerint egykor nagyobb területű volt. Ma már főként szántó, kisebb része gyümölcsös. — Hajdúböszörmény északkeleti és keleti határában több hely nevében szerepel a *kert* névrész, pl.: *Homokkert, Vénkert, Nadrágoskert*. Az *almás* előtag az ott levő növényzetre utal.

Apró-halmok — é.n.: *Apró halmok* (Kbv. 29). — Az adatközlők csupán annyit tudnak róla, hogy a Böszörményi-határban van. — Az *apró* előtag bizonyára a halmok méretére vonatkozik.

Asztalos dűlő — 2011: *Asztalos dűlő ~ Reus dűlő*. — Hajdúvid északi határában, a Forrai és a Reus nevű szántóföldek közötti földút. — Az *Asztalos dűlő* név előtagja a dűlőben álló Asztalos-tanya előtagjával azonos. A *Reus-dűlő* nevet a dűlő mellett

fekvő Reus szántóföld és a rajta álló Reus-tanya magyarázza.

Asztalos-dűlő — 1967: *Asztalosdűlő* (Hnt. 284); 1973: *Asztalosdűlő* (Hnt. 853). — Egykori lakott terület Hajdúvid északi részén, összefoglaló név. — Nevét a dűlőben álló Asztalos-tanyákról kapta.

Asztalos-tanyák — 2011: *Asztalos-tanyák*. — Hajdúvid település északi határában, az Asztalos dűlőn volt egymás mellett három *Asztalos-tanya*: Asztalos Imre, Péter és Mihály tulajdonában. Ma már egyik tanya sincs meg, a helyükön szántóföld van. — Az *Asztalos-tanyák* név a három tanyaára együttesen utal.

Atilla-szőlőskert — 2011: *Atilla-szőlőskert*. — *Nagy vezérünkről lett Atilla-szőlőskert*. Hajdúvid település keleti határában, a Cégényi út és a Kiss András dűlő között fekszik. Ma is zárt szőlőskert. — A *szőlőskert* névrész funkciója a helyfajtájának kifejezése, az *Atilla* névrészről nem tudtak pontos információt adni az adatközlők, de elmondásuk alapján feltételezhető, hogy Atilla hun királynak állít emléket a név.

Bácsmegi-tanya — 2011: *Bácsmegi-tanya ~ Fejes-tanya*. — Hajdúvid nyugati határában, az Iskola dűlő bal oldalán volt, ma már nincs meg, a helyén szántó van. — A *Fejes-tanya* elnevezés a korábban ott élt Fejes családra utal. Mielőtt lebontották, a Bácsmegi család lakta.

Bagosi-tanya — 2011: *Bagosi-tanya*. — Hajdúvid délkeleti határában, a Kiss András dűlőben volt, ma már nincs meg. A tanya szomszédságában volt a Kiss András-tanya és a Bakó-tanya, mindhárom a téeszésítés miatt szűnt meg. — A *tanya*

névrész a hely fajtájára, míg a *Bagosi* családnév a tanya tulajdonosára utal.

Baji dülő — 2011: *Baji dülő ~ Csősz dülő ~ Nyerges dülő*. Hajdúvid keleti határában, a Magtár dülővel párhuzamos dülőút. — A *Baji dülő* a dülő elején álló *Baji-tanyáról* kapta a nevét. A *Csősz dülő* elnevezés a Baji-tanya szinonim nevével, a *Csősz-tanya* névvel hozható kapcsolatba, amelyben egy csősz lakott. A *Nyerges dülő* elnevezést az magyarázza, hogy a dülő végén, a Nyerges dülő és a Fekete-hegy dülő sarkában van a *Nagy-nyerges-domb*.

Baji-tanya — 2011: *Baji-tanya ~ Csősz-tanya ~ Papp Jankó tanyája*. — *Ott régen egy csősz lakott*. — Hajdúvid keleti határában, a Cégényi út és a Baji dülő kereszteződésében volt, ma már nincs meg, a helyén szántóföld van. — A *Baji-tanya* név a tanya tulajdonosának családnevét örzi. A *Csősz-tanya* név a tanya egyik használójának foglalkozására, míg a *Pap Jankó tanyája* birtokviszonyt kifejező név a tanya egykori használójának nevére utal.

Bakó-gerend — Ld. **Bakó-hát**.

Bakó-hát — 1903: Eladó szántóföldek a vidi földön a *Bakó-hát* szomszédságában (HbV. 6, H. Fekete 41); 1927: Kiadó két köblös Vidiföld a *Bakó-hát* szélében (HbV. 31, H. Fekete 41); 1959: *Bakó-hát* (H. Fekete 41); 1959: *Bakó-gerend ~ Bakó-girind* (H. Fekete 41); 2011: *Bakó-hát*. — Hajdúvid határanak Pród felé eső részén fekvő terület. A Balmazújváros–Hajdúnánási út keresztezi. — A *hát* a terület jellegére utal, a *Bakó* előtag a *Bakó* családnévből magyarázható. A *gerend* földrajzi köznévi szláv eredetű, jelentése 'földhát, dombhát, sziget, félsziget a mocsárban' (FNESz.)

Bakó-tanya (1) — 2011: *Bakó-tanya ~ Prezencki-tanya*. — Hajdúvid településtől nyugatra, a Botos-dülőben volt, ma már

nincs meg. Már nem a Bakó család lakja, ők ugyanis Hajdúhadházra költöztek. — A *Bakó* és a *Prezencki* előtag egyaránt a tanya tulajdonosára utal.

Bakó-tanya (2) — 2011: *Bakó-tanya*. — Tanya a Kiss András dülőben, az Attila-szőlőskerttel határos. Ma is áll, gazdálkodnak rajta. Már nem a Bakó család lakja, ők ugyanis Hadházra költöztek. — A tanya neve egykori birtokosának családnevére utal.

Balázs-erdő — 2011: *Balázs-erdő*. — Hajdúvid délkeleti határában, a Cégényi út mellett, az Almáskerttől nyugatra fekszik. Az erdőt gyakran vágják és újratelepítik, jelenleg tölgyerdő. — Nevét a mellette fekvő Balázs-tanyáról kapta.

Balázs-tanya — 2011: *Balázs-tanya*. — Hajdúvid délkeleti határában, a Cégényi út és a Balázs-erdő mellett fekvő tanya. — A *tanya* főtag a hely fajtájára, míg a *Balázs* névrész a tanya Hadházi Balázs nevű tulajdonosára utal. Hajdúvid határterületén általános, hogy a Hadházi családnevű tanyatulajdonosok keresztneve jelenik meg a tanyanevekben. Ld. **Feri-tanya; Géza-tanya**. Hajdúböszörmény teljes határterületén csak itt, a Vidi-határban figyelhető meg ez a jelenség.

Bálint-tanya — 2011: *Bálint-tanya*. — Hajdúvid délkeleti határában, a Balázs-erdőtől keletre, a Lovászi-tó mellett áll. — A *Bálint* névrész Bálint László tulajdonosra utal. A tanya ma is a Bálint család tulajdonában van.

Balmazújvárosi–Hajdúnánási út — Ld. **Nánás–Újvárosi út**.

Balogh Laci tanyája — 2011: *Balogh Laci tanyája*. — Hajdúvidtől délre, a falu közigazgatási határától nem messze van, nagyobb tanya, gazdálkodás folyik rajta.

— A hely a jelenlegi tulajdonosáról kapta a nevét. A név birtokviszonyt fejez ki.

Barabás dűlő — Ld. **Iskola dűlő**.

Barabás István tanyája — 2011: *Barabás István tanyája ~ Barabás-tanya*. — *Barabás István tanyáján modern istálló volt az akkori viszonylatokban, de márnem a Barabás tulajdona*. — Hajdúvid nyugati határában a Barabás dűlő végén van. Vízállásos rét tartozik hozzá kanálissal. Egy adatközlő elmondása szerint a Barabás család Hajdúböszörménybe költözött, de állattartás még van a tanyán. — A név birtokviszonyt fejez ki.

Barabás-lapos — 2011: *Barabás-lapos*. — Hajdúvidtől nyugatra, a Kanális és a Barabás-tanya melletti vízállásos rét. — A hely a mellette álló Barabás-tanyáról kapta a nevét.

Barabás-tanya — Ld. **Barabás István tanyája**.

Barak-dűlő — 1967: *Barakdűlő* (Hnt. 284); 1973: *Barakdűlő* (Hnt. 353). — Egykori lakott terület Hajdúvid Böszörmény felé eső határában. — A név eredete ismeretlen.

Barkó-tanya — 2011: *Barkó-tanya*. — Hajdúvid délkeleti határában, a Kiss András-dűlőben volt, ma már nincs meg. A tanya szomszédságában volt a Bakó-tanya és a Lenti-tanya. A Barkó-tanyát a tévesítés miatt számolták fel. — A tanya egykori tulajdonosáról kapta a nevét.

Baromfifeldolgozó-üzem — 2011: *Baromfifeldolgozó-üzem ~ Baromfifeldolgozó*. — 1973-ban létesített komplexum Hajdúvid belterületén, a település délkeleti részén. — A név kifejezi a jelölt denotátum funkcióját.

Bekötő út — Ld. **Vasút utca**.

Bereczki-tanya — 2011: *Bereczki-tanya*. — Hajdúvid település északi határában, az Asztalos-dűlőn volt, ma már nincs meg. A helyén szántóföld van. — A tanya a tulajdonosáról kapta a nevét.

Berki-lapos — 1959: *Berki-lapos* (H. Fekete 43); 1959: *Berti-lapos* (H. Fekete 43); 2011: *Berki-lapos*. — Hajdúvidtől nyugatra, a Kaparóház-dűlő és a Radácsi-dűlő között van, kettévágja az új M35-ös út. — Az adatközlők nem ismerik a *Berki* előtag okát. A *lapos* a hely jellegére utal. A berki előtag talán a *berek*-i képzős alakja lehet.

Bocskai utca — Ld. **Krúdy Gyula utca**.

Bodnár-tanya — 2011: *Bodnár-tanya*. — Hajdúvid nyugati határában, az Iskola dűlővel szemben volt, a Bácsmegi-tanya szomszédságában. Ma már nincs meg, a helyén szántó van. — Nevét tulajdonosáról kapta.

Boros dűlő — 2011: *Boros dűlő*. — Hajdúvidtől délre, a Verébsár dűlőből nyíló dűlőút. — A név bővítményrésze bizonytalan eredetű. Feltételezhetjük, hogy a dűlőn lehetett egy Boros nevű tanya, hiszen a határ egészében nagyon gyakori, hogy a dűlők a rajtuk álló első tanyáról kapják a nevüket, s ez a név is így jött létre.

Botos dűlő — 2011: *Botos dűlő*. — Dűlőút Hajdúvid nyugati határában, az Iskola dűlővel párhuzamosan. — Nevét az egykori Botos-tanyáról kapta, ami a dűlő elején állt.

Botos-tanya — 1819-1869: *Bottos Ferencz* (Kat2); 2011: *Botos-tanya*. — Hajdúvid nyugati határában, a Nánási út mentén volt. A név a *Kis-Botos-tanya* és a *Nagy-Botos-tanya* nevekkal áll

korrelációban. Az adatközlők elmondása szerint a 19. századból adatolt tanya tulajdonosa a ma Hajdúviden élő Botos családnevűek felmenője volt. — Nevét egykori tulajdonosáról, Botos Ferencről kapta.

Botos-tanyák — 2011: *Botos-tanyák*. — A *Botos-tanyák* név összefoglalóan utal a Botos-tanyára, a Kis-Botos-tanyára és a Nagy-botos-tanyára. Mindhárom tanya Hajdúvid település határában fekszik. — A nevüket tulajdonosukról kapták.

Bódi út — 1782: Nyomásnak, Marhajáró földnek meg marad a Nánási uttól, a *Bódi ut* fele ~ Legelő a Büt mocsoja zugban a *Bódi ut* felé (Prot. 1: 150, H. Fekete 47); 1959: *Bódi út* (H. Fekete 47). — Az adatközlők nem ismerik a nevet.

Böszörmény-Vid — 1850: *Böszörmény Vid* (HBML. HvT. 45); 1854: *Böszörmény Vid* (HvT. 18); 1855: *Böszörmény Vid* (HBML. HvT. 47); 1857: *Böszörményi Vid* (HvT. 24); 2011: *Böszörmény-Vid*. — Az adatközlők elmondása szerint a nevet az egykori Vid és a mai Hajdúvid települések megnevezésére egyaránt használták. Ez aligha tartható, hiszen a történeti Vid névre nem használnak az adatközlők egy másik nevet.

Böszörményi-határ — Ld.
Hajdúböszörményi-határ.

Böszörményi-horgásztó — 2011: *Böszörményi-horgásztó* ~ *Kajánsziki-horgásztó*. — Mesterségesen létesített horgásztó Hajdúvidtől nyugatra, a Kerek-kaján-szíken. — A *horgásztó* főtag a hely fajtáját adja meg, a *Böszörményi* illetve a *Kaján-szíki* megkülönböztető előtag pedig a hely területi elhelyezkedésére utal.

Böszörményi-Vidi-föld — 1836: *Böszörményi-Vidi föld* (HvT. 9); 1858: *Böszörményi vidi föld* (HBML. HvT. 55);

2011: *Böszörményi-vidi-föld*; 2011: *Böszörményi-vidi-föld*. — Hajdúvid településtől nyugatra, Pródtól 3 km-re, északra van. Kisebb földterület, szántó, legelő. — Az egykori Vidi-földet három részre osztották, és Hajdúböszörmény, Hajdúdorog és Hajdúnánás határához csatolták. A Böszörményi-Vidi-föld az egykori terület Böszörményhez csatolt része. A *Böszörményi* megkülönböztető előtag jelzi ezt.

Böszörményi-Vidi-pusztá — 1857: *Böszörményi Vidi Pusztá* (HBML. HvT. 52.); 2011: *Böszörményi-Vidi-pusztá*. — Hajdúvid településtől nyugatra, Pródtól 3 km-re, északra van. Kisebb földterület, szántó, legelő. — A *Böszörményi* előtag a hely területi hovatartozásáról árulkodik.

Böszörményi-Vidi-telek — 1890: *Böszörményi Vidi telek* (HmK. 13/33); 1890: *Böszörményi Vidi telek* (HmK. 13/34). — Talán azonos, vagy rész-egész viszonyban van a Vidi-telek névvel.

Büt-mocsolya — 1765: A határ különböző részei töltésének rendje: Az 1-ső Tized *Bojt Mocsoja* (Prot. 5:31, H. Fekete 47); 1775: Gát töltésre ki rendeltetik a Város népe a *Bőt mocsolyához* (Prot. 1: 28, H. Fekete 47); 1783: a *bőjt Mocsoja* felé a határ utig ~ *Bött mocsolya* (Prot. 1: 179, H. Fekete 47); 1783: a *bőjt Mocsoja* felé a határ utig ~ *Bött mocsolya* (Bek, H. Fekete 47); 1786: *Bött mocsolya* (HvT. 31); 1819-1869: *Bött mocsolya* (Kat2); 1848: Szóba hozatván, hogy a gáton a *Büt motsojánál* a Nádat vágatni kellene (Vlt. 799. Kgy. jkv., H. Fekete 62); 1850: Panaszolja, hogy a *Bőt motsojánál* levő nádját a város elvitette (Vlt. fasc., H. Fekete 47); 1854: *Büd mocsolya* (Vlt. fasc., H. Fekete 47); 1857: *Bőt Mocsolya* (HvT. 22); 1857: *Bőt Mocsolya* (HvT. 23); 1879: Polgármester úr kéri a *Butmocsolyai* füvek eladását (Vlt. 132. jkv., H. Fekete 47); 1959: *Bőjt-mocsolya* ~ *Bőt-mocsoja* ~ *Büt-mocsolya*

(H. Fekete 47). — H. FEKETE PÉTER (1959: 47) a következőket írja róla: „Álló vizű fenék, rét, pocsolya mocsaras hely a Telekföld északi részén, a határ mentén. A középkori magyar nyelvben gyakran előfordult (OklSz.).” Hajdúvidtől délkeletre fekszik. — A *mocsolya* szó szláv jövevény, eredetként a szb.-hv. *mòčilo* 'len- vagy kenderáztató'; a szln. N. *močilo* 'áztatás; pác; áztató; tócsa; pocsolya, V. *mocsílo* 'áztató'; vagy a Köz.szlk. *močilo* 'len- vagy kenderáztató, mocsaras hely' jöhet számításba. A szó a dunántúli és a palóc nyelvjárásokban él (TESz.). A *mocsolya* főtag tehát a terület vízenyős, mocsaras jellegére utalhat. A *bűt* megkülönböztető előtag eredete ismeretlen.

Bűt-mocsolya-gát — 1749: a *Bűt motsoja Gát* töltésére emberek rendeltetnek (Prot. G. 454, H. Fekete 47); 1765: A mely földet a *Bőjt Mocsolya Gáttjánál* el Cserélt (Prot. 5: 36, H. Fekete 47); 1775: *Bőt Mocsolya Gátak* correctiójokra holnap szekerek rendeltetnek (Prot. Tom. 1: 49, H. Fekete 47); 1959: *Bőjt-mocsolya gátja* ~ *Bőt-mocsoja gáttya* ~ *Bűt-mocsoja gáttya* (H. Fekete 47). — A nevet az adatközlők nem ismerik. A *gát* főtagból arra következtethetünk, hogy a név által jelölt objektum a mocsaras területen való átjárás biztosította. A *Bűt-mocsolya* megkülönböztető előtag a *gát* területi elhelyezkedésére utal.

Bűt-mocsolya-tó — 1836: *Bőt mocsolya-Tó* (HvT. 9); 1836: *Bőt mocsolya Tó* (Hudatsik, H. Fekete 47); 1839: Verébsári földék 2-ik Dülő kezdvén szinte kelet felől a Nagy Laposnál...A Verébsár, *Bőt-mocsolya tava*, Nagy Lapos és közte levő uttal együtt... ~ A Verébsár, *Bőt-mocsolya tava* (Telkes Könyv. Mlt., H. Fekete 47, 87); 1959: *Bőjt-mocsolya-tó* ~ *Bűt-mocsolya-tó* (H. Fekete 47.). — Vizállásos terület Hajdúvid délkeleti határban. — A *tó* főtag *Bűt-mocsolya*

megkülönböztető előtagja a víz területi elhelyezkedésére utal.

Bűt-mocsolya-zug — 1777: A *Bűt Mocsoja* és a *Kolos Zugját* kaszálni fogják (Prot. 1: 74, H. Fekete 47); 1782: A remonda lovaknak legelő mező a *Bűt mocsoja zugban* a Bódi út félen csóváztasson (Prot. 1: 152, H. Fekete 47); 1959: *Bőjt-mocsoya zugja* ~ *Bűt-mocsoja zugja* (H. Fekete 47). — Az adatközlők nem ismerik a nevet. A *zug* főtag *Bűt-mocsolya* megkülönböztető előtagja a hely területi elhelyezkedésére utal.

Cakó-tó — 2011: *Cakó-tó*. — *Hajlás van benne, szóval vízenyős. Laposas, aljas rész*. — Hajdúvid keleti határában, a Fekete-hegy dülő végén fekvő szántóterület. — A név eredete bizonytalan. A területtől nem messze volt egy *Csakótó-hegy* nevű halom, a név ezzel lehet kapcsolatban.

Cégény — é.n. [?+1067 k.]/267: *ad Chegen* (W. I, 25; DHA I, 184); 1208/550: *v. Chegyen* (VR. 331.§, 156); 1215/550: *v. Cega(n)* (VR. 191.§, 203); 1221/550: *v. Cyeguen* (VR. 214.§, 265); 1312: *t. Chegen* (F. VIII/1, 485; AOkl. III, 213); 1327: ... *de Chegeen* (Kállay I, 303; AOkl. XI, 498); 1332-5/Pp.Reg.: *Dem. sac. OOSS. de Ch(e)gan, Dom.* [sac.] *de Chegen*, [sac.] *de Cheghan, Cheken* (Vat. I/1, 246, 327, 344, 360); 1335: *v. Chegen* (Kállay I, 464; AOkl. XIX, 250); 1476/477: *pr. Chegen* (DL 17893, 24566); 2011: *Cégény*. — Hajdúvid délkeleti határában, a Cégényi út mentére lokalizálták az adatközlők. Templomos falu volt a középkorban, a tatárjárás korán tűnt le. Az egykori templomot feltárták. Ma erdő és szántóföld van a helyén. — A név pusztaszemélynévi helynévadással keletkezett, vö. 1213/1550: *Chegun* (Vár.Reg. 159., FNESz.)

Cégény dülő — Ld. **Cégényi út**.

Cégény-lapos — Ld. **Cégény-rét**.

Cégény-rét — é.n.: *Czégény rét* (Kbv. 21); é.n.: *Czégény rét* (Kbv. 27); é.n.: *Czégény rét* (Kbv. 28); é.n.: *Czégény rét* (Kbv. 32); 1890: *Czégény rét* (HvT. 5/49); 1956: *Cégényrét* (Hnt. 263); 2011: *Cégény-rét ~ Cégény-lapos*. — Hajdúvid délkeleti határában, a Cégényi út mentén, az Attilaszőlőskerttel szemben fekvő vízállásos terület, szántó, kaszáló. Egykor lakott terület volt. — A név *rét* illetve *lapos* főtagja a talaj vizes, mélyen fekvő jellegére, míg a *Cégény* előtag a rét területi elhelyezkedésére utal.

Cégényi kövesút — Ld. **Cégényi út**.

Cégényi út — 2011: *Cégényi út ~ Cégényi kövesút ~ Cégény dűlő ~ Makadámút*. — Hajdúvid délkeleti részén indul, majd átszelve Hajdúvid és Hajdúhadház határát Hajdúhadház irányába tart, aszfaltút. 1938-ban lett makadámút. — Az *út* és a *kövesút* főtag azt fejezi ki, hogy szilárd burkolatú útról van szó, míg a *makadám* előtag azt jelenti, hogy az út zúzottkő burkolatú. A *dűlő* utótag inkább földutak neveiben szokványos, egykor bizonyára ez is ilyen út volt. A *Cégényi* előtagot az indokolja, hogy az út az egykori Cégény falu területén megy át.

Cégényi úti iskola — 2011: *Cégényi úti iskola ~ Fehértói úti iskola*. — *Észt a falubéliek úgy emlegetik, hogy Cégényi úti iskola, pedig az háromszáz méterre van*. — Hajdúböszörmény és Újfehértó között volt, Hajdúvid település délkeleti határán kívül, a Cégényi út és a Fehértói út találkozásától nem messze. 1940-ben volt az első tanítási év az egytantermes tanári lakásos iskolában. 1975-ben tanítottak itt utoljára, majd az épület a hadházi téveszhez került, és vegyszerraktárként működött. Az épület ma is megvan, üzem működik benne, magánkézen van. — Hajdúböszörmény település teljes határában általános, hogy a

tanyasi iskolákat arról az útról nevezik el, amely mellett az iskolaépület áll. Ld.: **Szoboszlai úti iskola**, **Újvárosi úti iskola**.

Cigány dűlő — 1959: *Cigány-dűlő* (H. Fekete 49); 2011: *Cigány dűlő*. — Hajdúböszörményből vezetett a Dorogi útra, 2-3 kilométeres rövid dűlő volt, ma már nincs meg, a táblásításkor szűnt meg, felszántották. Az adatközlők szerint Böszörményhez tartozott, de Viden is sokan ismerik a nevet. — A *dűlő* névrész az út fajtáját adja meg. A *cigány* elnevezés oka nem ismert.

C1-es tábla — 2011: *Cégyes tábla*. — Hajdúvid nyugati határában, a Nánási úton túl fekvő nagyobb kiterjedésű földterület, szántóföld. Mellette fekszik a C2-es tábla. — Mesterséges névadással keletkezett név.

C2-es tábla — 2011: *Cékettes tábla*. — Hajdúvid nyugati határában, a Nánási úton túl fekvő nagyobb kiterjedésű földterület, szántóföld. Mellette fekszik a C1-es tábla. — Mesterséges névadással keletkezett név.

Csákó dűlő — 2011: *Csákó dűlő*. — Dűlőút volt Hajdúvid keleti határában, a Szegedi-folyás dűlővel szemben, ma már nincs meg, mert beszántották. — A dűlő a rajta álló Csákó Mihály-tanyáról kapta a nevét.

Csákó Mihály-tanya — 2011: *Csákó Mihály-tanya*. — Tanya volt Hajdúvid délkeleti határában. — A tanya neve tulajdonosának nevét őrzi.

Csakótó-hegy — 1819-1869: *Csakótó hegy* (Kat2). — Halom volt Hajdúvid északkeleti határában. — A nevet nem ismerik az adatközlők. Talán kapcsolatba hozható a tőle nem messze fekvő Cakótóval.

Csibi tanyája — 2011: *Csibi tanyája*. — Hajdúvid keleti határában, a Kiss-András

dülőben, a Bakó-tanyával srégen szemben van. Ma is gazdálkodnak a tanyán. — A *Csibi* név a tanya mai tulajdonosának családneve.

Csiha-tanya — Ld. **Varga-tanya**.

Csíkos Marci tanyája — 2011: *Csíkos Marci tanyája*. — Hajdúvid északkeleti határában, a Poroszlai területén fekvő tanya. Ma is áll, és gazdálkodnak rajta. — Nevét Csíkos Mártonról, a tanya mai tulajdonosáról kapta.

Csíkos-tanya — 2011: *Csíkos tanya*; 2011: *Púpos-csíkos-tanya*. — Hajdúvid nyugati határában volt, a Botos-dülőben, ma már nincs meg. — A *Csíkos-tanya* és a *Púpos-csíkos-tanya* névben a *Csíkos* névelem egyaránt a tulajdonos családneve. A *Púpos* névelem ragadványnév, amely megkülönböztető funkciójú és a tanya birtokosának fizikai tulajdonságára utal.

Csonka dülő — 2011: *Csonka dülő*. — Hajdúvid keleti határában a Kiss-András dülő és a Dorogi úti dülő között volt, ma már nincs meg, beszántották, így a helyén szántóföld van. — A *csonka* előtag arra utal, hogy a dülőút nem csatlakozik bele egy másik útba, hanem a határban véget ér.

Csorda — Ld. **Csorda-legelő**.

Csordajárás — 2011: *Csordajárás*. — Hajdúvid település közvetlen északkeleti határában fekszik, rövid földút, a Csorda-legelőig tart. — Nevét onnan kapta, hogy 2002-ig ezen az úton járt a szarvasmarha-csorda legelni.

Csorda-legelő — 2011: *Csorda-legelő* ~ *Csorda*. — Hajdúvid északkeleti határában található kisebb legelő. Ma már egy részét beszántották. — A név *legelő* főtagja a hely fajtájára, az előtagja pedig a legelőre járó állatokra utal.

Csósz dülő (1) — Ld. **Baji-dülő**.

Csósz dülő (2) — 2011: *Csósz dülő*. — Hajdúvid keleti határában, a Fekete-hegy-dűlőt és a Szegedi-folyás-dűlőt összekötő rövidebb dülőút. — Az elnevezés oka az, hogy a dülőn egykor több Csósz-tanya is állt.

Csószház — 2011: *Csószház*. — Épület volt Hajdúvid nyugati határában, a Vidi-zugban, ma már nincs meg. — Az elnevezés a név által jelölt épület funkcióját fejezi ki.

Csósz-tanya — Ld. **Baji-tanya**.

Cs. Tóth-tanya — 2011: *Csétót-tanya*. — Hajdúvid déli határában, a Töviskes-tanyától nem messze fekvő tanya. — Nevét tulajdonosáról kapta.

Csukás-tó — é.n.: *Csukás tó* (HvT. 32); 1857: *Csukás tó* (HvT. 20); 1857: *Csukás tó* (HvT. 24); 1857: *Csukás tó* (HvT. 25). — Az adatközlők nem ismerik a nevet. — A *tó* névrész a helyfajtaára utal, míg a *csukás* megkülönböztető elem bizonyára azt fejezi ki, hogy a tó csukában gazdag volt.

Dancsi-lapos — 2011: *Dancsi-lapos*. — *Az 1800-as években élt egy Dancsi András nevű ember, pénzes paraszt vót, onnan a neve*. — Hajdúvidtől délre, a Töviskes dülő melletti lapos, vízállásos terület. Száraz évszakokban szántóföld. — A lapos a hely fajtájára, míg a *Dancsi* családnév a lapos közelében fekvő Dancsi-tanyákra utal.

Dancsi-tanyák — 2011: *Dancsi-tanyák*. — Hajdúvidtől délre, a Dancsi-lapos mellett voltak, ma már nincsenek meg. A két tanya között feküdt a Dancsi-lapos. — Nevüket a birtokos *Dancsi* családról kapták.

Dani Laci tanyája — Ld. **Varga-tanya**.

Dávidka — 1745: Egy nyilas földet adnak el a *Dávidkán* a Vidi praediumon (Prot. A. 180, H. Fekete 52); 1759: ugyan a *Dávidka* mellett egy fél nyilas föld (Prot. A. 543, H. Fekete 52); 1764: A szántás a *Dávidkába* Continuáltatik a következő hétfőre (Prot. 5: 24, H. Fekete 52); 1819-1969: *Dávidka laponyag* (Kat2); 1927: Kiadó a Vidi földön 7 köblös a *Dávidkára* megy véggel (HbV. 33, H. Fekete 52); 1959: *Dávidka* (H. Fekete 52); 2011: *Dávidka*. — Hajdúvidtől délnyugatra, a mai közigazgatási határ mentén, a Verébsártól délre fekvő rét. — A név eredete ismeretlen.

Dávidka-ér — 1819-1869: *Dávidka ér* (Kat2); 2011: *Dávidka-ér*. — Ér Hajdúvidtől délnyugatra, a mai közigazgatási határ mentén, a Dávidka mellett. — Az ér a Dávidka területéről kapta a nevét.

Dobi István utca — Ld. **Vid telke utca**.

Dongó Nagy Lajos-tanya — Ld. **Dongós Nagy Lajos tanyája**.

Dongós Nagy Lajos tanyája — 2011: *Dungós Nagy Lajos tanyája ~ Dongó Nagy Lajos-tanya*. — Tanya Hajdúvid keleti határában, a Génesivel szemben. — A *Dongós* megkülönböztető előtag ragadványnév.

Dorogi dűlő — 2011: *Dorogi dűlő ~ Dorogi út ~ Dorogi határút*. — Hajdúdorogot és Hajdúhadházat összekötő út, Hajdúvid keleti határában. — A *dűlő* főtag a hely fajtájára utal. A *Dorogi* névelemet az indokolja, hogy az út Hajdúdorog határába vezet. A *határút* főtagot az indokolja, hogy a dűlőt Hajdúvid és Hajdúdorog határán van.

Dorogi-dűlő — 1967: *Dorogi dűlő* (Hnt. 284.); 1973: *Dorogi dűlő* (Hnt. 353.). —

Egykor lakott terület volt Hajdúvid külterületén, összefoglaló név. — A *dűlő* névrész a hely fajtáját, míg a *Dorogi* a hely területi hovatartozását magyarázza.

Dorogi-föld — 2011: *Dorogi-föld*. — Szántóföld Hajdúvid és Hajdúdorog határában, Vidtől északkeletre. — A *föld* névrész a hely fajtájára, a *Dorogi* névrész a hely területi hovatartozására utal.

Dorogi-határ — 2011: *Dorogi-határ*. — Hajdúvid és Hajdúdorog közigazgatási határa melletti nagyobb kiterjedésű földterület, amely Hajdúdoroghoz tartozik. — A *határ* főtag *Dorogi* megkülönböztető eleme arra utal, hogy a határ Hajdúdoroghoz tartozik.

Dorogi határút — Ld. **Dorogi dűlő**.

Dorogi-legelő — Ld. **Dorogi-legelőszél**.

Dorogi-legelőszél — 1967: *Dorogi legelőszél* (Hnt. 284); 1973: *Dorogi legelőszél* (Hnt. 353); 2011: *Dorogi-legelőszél*. — Lakott terület volt Hajdúvid keleti határában. — Összefoglaló név. A *Dorogi* előtag a hely területi hovatartozására utal.

Dorogi út (1) — Ld. **Dorogi dűlő**.

Dorogi út (2) — 1959: *Dorogi út* (H. Fekete 56); 2011: *Dorogi út*. — Hajdúböszörményből a Telekföldön keresztül Hajdúdorogra vezető szilárd burkolatú út. — Az *út* névrész a hely fajtáját jelöli meg, míg a *dorogi* megkülönböztető előtag a településre utal, ahová az út vezet.

Dózsa György utca — Ld. **Óvoda utca**.

Egyházföld — 2011: *Egyházföld ~ Egyház földje*. — Szántóföld Hajdúvid nyugati határában. — Az adatközlők elmondása szerint onnan ered a név, hogy az I.

világháború előtt ez a földterület az egyház tulajdonában volt. Később az I. világháború halott katonáinak családjai között osztották szét.

Egyház földje — Ld. **Egyházföld**.

Elekes Ferenc tanyája — 2011: *Elekes Ferenc tanyája*. — Hajdúvid északnyugati határában, a Forrai dűlőben volt, ma már nincs meg, a helyén szántóföld van. — A tanya tulajdonosáról kapta a nevét.

Erdő — 2011: *Erdő ~ Kis-erdő*. — Erdő Hajdúvid belterületén, amely a Vasút utcától a Krúdy Gyula utcáig tart. — A név a hely fajtájára utal.

Erzsébet-kert — 2011: *Erzsébet-kert*. — Szőlőskert Hajdúvid délkeleti határán kívül, a Hajdúhadházi-határban. A kert egy részében van csak szőlő. — Az elnevezés oka ismeretlen.

Fehértói út — 2011: *Fehértói út*. — Újfehértóra vezető út Hajdúvid keleti határában.

Fehértói úti iskola — Ld. **Cégényi úti iskola**.

Fejes Sándor és Fejes Imre tanyája — 2011: *Fejes Sándor és Fejes Imre tanyája ~ Fejes-tanyák*. — Hajdúvidtől nyugatra, az Iskola dűlőben voltak, ma már egyik tanya sincs meg. A tanyákhoz tartozó területek vizenyősek voltak, de azokat beszántották, így ma szántóföld van a helyükön. — A tanyák birtokosaikról kapták nevüket, akik unokatestvérek voltak.

Fejes-tanya — Ld. **Bácsmegi-tanya**.

Fejes-tanyák — Ld. **Fejes Sándor és Fejes Imre tanyája**.

Fekete dűlő (1) — 2011: **Fekete dűlő**. — Dűlőút Hajdúvid északkeleti határában, a Fekete-hegy dűlőből indul. — Nevét a közelében fekvő Fekete-hegy nevű halomról kapta.

Fekete dűlő (2) — Ld. **Fekete-hegy-dűlő**.

Fekete-dűlő — 1967: *Feketedűlő* (Hnt. 284); 1973: *Feketedűlő* (Hnt. 353). — Lakott terület volt Hajdúvid északkeleti határában. — A nevet a terület közelében álló Fekete-hegy magyarázza.

Fekete-halom — Ld. **Fekete-hegy**.

Fekete-hegy — é.n.: *Fekete hegy* (Kbv. 7); é.n.: *Fekete hegy* (Kbv. 8); é.n.: *Fekete hegy* (Kbv. 12); é.n.: *Fekete hegy* (Kbv. 13); é.n.: *Fekete hegy* (Kbv. 14); é.n.: *Fekete hegy* (Kbv. 21); 1854: *Fekete-halom* (Vlt.fasc., H. Fekete 59); 1956: *Feketehegy* (Hnt. 263); 1959: *Fekete-halom* (H. Fekete 59). — Halom volt Hajdúvid északkeleti határában, a mai Poroszlai-föld területén. H. FEKETE PÉTER a következőket írja róla: „Az 1854. évi rácvidi határhányás említi a *Fekete Halmot* a 61. határnál a Dorog-debreceni országút közelében. Ma már nemigen ismerik.” — A név megkülönböztető előtagjának eredete bizonytalan, a *halom* főtag az objektum fajtájáról árulkodik. A név a mai adatközlők számára ismeretlen, de a Fekete-hegy dűlő név megőrizte azt.

Fekete-hegy dűlő — 2011: *Fekete dűlő ~ Fekete-hegy dűlő ~ Kis-Dorogi út*. — Dűlőút Hajdúvid északkeleti határában, a Poroszlai-föld mellett. — A *Fekete-hegy dűlő* és a *Fekete dűlő* neveket a dűlőút közelében levő Fekete-hegy nevű halom magyarázza. *Kis-Dorogi útnak* azért nevezik, mert a dűlő a Dorogi út folytatása.

Fekete-lapos — 1854: *Fekete-lapos* (Vlt. fasc., H. Fekete 59); 1959: *Fekete-lapos* (H. Fekete 59); 2011: *Fekete-lapos*. —

Hajdúvid északkeleti határában, a Fekete-hegytől nem messze fekvő kisebb lapos. Ma már csak a legidősebb adatközlők ismerik a nevet. — A *lapos* helyfajta jelölő főtag *Fekete* megkülönböztető előtagja a Fekete-hegy névvel hozható kapcsolatba.

Fekete-tanya — 2011: *Fekete-tanya*. — Hajdúvidtől nyugatra, a Nánási út és az Iskola dűlő kereszteződésében volt, ma már nincs meg. A tanyához tartozó földterület felosztott föld lett. — Nevét egykori tulajdonosáról kapta.

Fenyves dűlő — Ld. **Szálkai dűlő**.

Feri-tanya — 2011: *Feri tanya ~ Hadházi Ferenc tanyája*. — Hajdúvidtől északkeletre, a Dorogi-határban volt, az 1970-es évek óta nincs meg, a helyén szántóföld van. Uradalmi tanyaközpont volt, gyapotot, dohányt és szőlőt termesztettek az itt élők. — Nevét Hadházi Ferenc nevű tulajdonosáról kapta, erről bővebben ld. **Balázs-tanya**.

Ficsori-tó — 1836: *Ficsori Tó* (HvT. 9); 1836: *Ficsori-Tó* (Hudatsik, H. Fekete 60); 1851: a városnak a Vidi pusztán az ugy nevezett *Ficsori-tó* tóban levő kaszálója ~ A város *ficsoritójába* való fü (Vlt. fasc., H. Fekete 60); 1851: a városnak a Vidi pusztán az un. *Ficsoritó* tóban és a Máté laposánál levő kaszálója (Vlt. fasc., H. Fekete 84); 1945: *Ficsori tó* (Jakab, H. Fekete 60); 1959: *Ficsoritó tó ~ Vicsoritó* (H. Fekete 60). — H. FEKETE PÉTER (1959: 60) a következőket írja róla: „A Vid közepén szikes, sáros tó, helyesebben fenék. A név kezd elromlani a használatban; ma már *Ficsoritó tó*-nak mondják, sőt a nem értett nevet a rokonhangzású *Vicsoritóra* változtatják.” — A *Ficsori* névrész etimológiája ismeretlen, a *tó* a hely fajtaját jelöli. A *Vicsoritó* név a szemantikailag nem áttetsző *Ficsori-tó* névből

népetimológiával keletkezett. A névegész etimológiai áttetszőségének megszűnését jelzi az is, hogy a fajtajelölő szerepű *tó* főtagot ismételten kiteszik a névben.

Ficsoritó-tó-dűlő — 1959: *Ficsoritó-tó dűlő* (H. Fekete 60). — A Ficsoritó-tó mellett Viden (H. Fekete 60). — Jelenkori adatok hiányában a hely fajtajáról és a név etimológiájáról nem tudunk biztosat. A *dűlő* főtag dűlőútra vagy földterületre enged következtetni, a *Ficsoritó-tó* névrész a hely területi elhelyezkedéséről árulkodik.

Ficsori-tó laposa — 1836: *Ficsori-Tó*. Ezen két lapos (Máthé lapossa) a Vidi határon van. (Hudatsik, H. Fekete 60); 1839: A *Ficsoritó laposa*, székes (Telkes Könyv. Mlt., H. Fekete 60); 1851: a városnak a Vidi pusztán az ugy nevezett *Ficsori-tó* tóban levő kaszálója (Vlt. fasc., H. Fekete 60); 1959: *Ficsori-tó laposa* (H. Fekete 60). — Az adatközlők nem tudták lokalizálni. — A *lapos* főtag a hely fajtajára enged következtetni, a *Ficsoritó-tó* előtag a hely területi elhelyezkedéséről árulkodik.

Focipálya — 2011: *Focipálya*. — Sportpálya Hajdúvid belterületén. — Az elnevezés a denotátum funkcióját fejezi ki.

Fodor kútja — 1725: a másik a Vidi földön a Nyáras Uttya félen a *Fodor kutyára* dül (Mlt., H. Fekete 60, 89). — A mai adatközlők nem ismerik a nevet. — A név birtokviszonyt fejez ki.

Folyás — 2011: *Folyás*. — Kisebb kanális Hajdúvid északkeleti határban, a Dorogilegelőszélben. — A név a hely fajtajára utal.

Forrai — 2011: *Forrai ~ Forrai-föld ~ Forrai gróf földje*. — Lapos, olykor vizenyős földterület, szántóföld Hajdúvid északnyugati határában. A Forrai dűlő és a Reus dűlő között fekszik. Az adatközlők elmondása szerint a Forraira tervezték

építeni Hajdúvidet, ki is osztották a területet utcákra, de ez végül nem valósult meg. — A névalakok Forrai gróf családnevét őrzik, aki a területet birtokolta.

Forrai dűlő — 2011: *Forrai dűlő*. — Dűlőút Hajdúvid nyugati határában. — Nevét a mellette fekvő földről, a Forrairól kapta.

Forrai-dűlő — 1967: *Forraidűlő* (Hnt. 284); 1973: *Forraidűlő* (Hnt. 353). — Egykori lakott külterület Hajdúvidtől nyugatra. — A név a *Forrai* családnevet őrzi.

Forrai-föld — Ld. **Forrai**.

Forrai gróf földje — Ld. **Forrai**.

Forrai-kastély — 2011: *Forrai-kastély*. — *A háború után teljes tönkrement*. — Hajdúvid település északnyugati határában, a Forrai területén állt, ma már nincs meg, a helyén szántóföld van. Az adatközlők szerint a 20. század elején épülhetett. A Forrai család többnyire gyapottermesztéssel foglalkozott. A kastélyt az 1960-as években, a téészesítés miatt bontották el. — A teljes magyar nyelvterületen általános, hogy a kastélyok tulajdonosokról kapják nevüket. A *Forrai* névrész a földbirtokot és a rajta álló épületet birtokló család családneve.

Forrai-lapos — 2011: *Forrai-lapos*. — Hajdúvid északnyugati határában fekvő kisebb lapos. Az adatközlők elmondása szerint többször megpróbálták feltölteni és beszántani, de a talaj vízenyős maradt. — A *lapos* főtag a hely fajtájára, a *Forrai* megkülönböztető előtag a hely területi elhelyezkedésére utal.

Forrai-tanya — 2011: *Forrai-tanya*. — A Forrai-kastélyhoz tartozó cselédszállást hívták így. — A *tanya* főtag *Forrai*

előtagja az objektum területi elhelyezkedésére utal.

Fürdő dűlő — 1959: *Fürdő-dűlő* (H. Fekete 61); 2011: *Fürdő dűlő ~ Vidi-fürdő dűlő*. — Hajdúvid keleti határában, az Uszabó dűlővel párhuzamos dűlőút. — Nevét az egykor a dűlőben álló Vidi-fürdőről kapta. Ehhez Ld. **Vidi-fürdő**.

Gábor Áron utca — 2011: *Gábor Áron utca*. — Utca Hajdúvid belterületén, a Víg utcát és a Pacsirta utcát köti össze. — Mesterséges név. Az utca Gábor Áronról, az 1848-as forradalom tüzértisztjéről kapta a nevét.

Génesi — 2011: *Génesi ~ Génesi-part*. — Tizenegy hektáros földterület Hajdúvidtől keletre, fele szántó, a másik fele erdő. Elszórtan tanyák is vannak itt. Az erdő fenyves és tölgyes. — A név a földbirtok egykori tulajdonosának családneve.

Génesi dűlő — 2011: *Génesi dűlő*. — Dűlőút Hajdúvidtől keletre, a Génesi mellett. — Nevét az egykor a dűlő elejében álló Génesi-tanyáról kapta.

Génesi-part — Ld. **Génesi**.

Génesi-tanya — 2011: *Génesi-tanya ~ Géttesi-tanya*. — Egykori tanya Hajdúvid keleti határában. A Génesi dűlő névadó tanyája volt, ma már nincs meg. A helyén szántóföld van. — Nevét tulajdonosáról kapta. A *Géttesi-tanya* név a Génesi-tanya név alakváltozata.

Géza-tanya — 2011: *Géza-tanya*. — Tanya volt az egykori Cégény területén, a Balázs-erdő végében, ma már nincs meg. — Nevét Hadházi Géza nevű tulajdonosáról kapta. Vö. **Balázs-tanya**.

Görbe-ér — é.n.: *Görbe-ér* (HvT 32.); 2011: *Görbe-ér*. — Hajdúvid nyugati határában, a Vidi-zug környékén levő

kisebb ér, a Horgas-ér folytatása. — Nevét medrének alakjáról kapta.

Gurgyó-lapos — 1959: *Gurgyó-lapos*. — „Viden. E megnevezés rejtélyes előttünk, a Gurgyó név semmilyen formában sem ismeretes a városban. E megnevezést is alig ismerik (H. Fekete 63)”.

Hadházi Ferenc tanyája — Ld. **Feritánya**.

Hadházi-határ — 2011: *Hadházi határ*. — Hajdúvidtől délkeletre, Vid közigazgatási határán kívül eső terület, amely Hajdúhadházhoz tartozik. — A határ arról a településről kapta a nevét, amelyhez tartozik.

Hadházi-lapos — 2011: *Hadházi-lapos*. — Hajdúvid keleti határában, a Cégényi út mentén fekszik két lapos egymással szemben, az út bal oldalán a *Hadházi-lapos*, vele szemben pedig a Tóth-lapos. — A név a *Hadházi* családnevet örzi.

Hadházi-tanyák — 2011: *Hadházi-tanyák*. — Hajdúvid délkeleti határában számos tanya állt Hadházi családnevű birtokos tulajdonában. E tanyák megnevezésére az ott élők a tulajdonosok keresztnevét használják. Erről bővebben ld. **Balázs-tanya**.

Hadházi-telek — 1890: *Hadházi telek* (HmK 13/33.) — Az adatközlők nem ismerik a nevet.

Hadházi-Vidi-föld — 1794: *Hadházi Vidnek határja* (HvT. 4); 1836: *Hadházi Vidiföld*; 1836: *Hadházi Vid* (Hudatsik, H. Fekete 118); 2011: *Hadházi-Vidi-föld*. — A név azzal áll kapcsolatban, hogy az egykori Vid területét három határrészre osztották. A földeket Hajdúnánás, Hajdúdorog és Hajdúböszörmény között osztották fel. — A név *Hadházi*

megkülönböztető előtagja jelzi, hogy a terület Hajdúhadházhoz tartozik.

Hajdúböszörményi-határ — 1885: *Böszörményi határ* (HBML. HmT. 9.); 1885: *H. Böszörményi határ* (HBML. HmT.); 1886: *Hajdu Böszörményi határ* (HBML. HmK. 9); 1886: *H. Böszörményi határ* (HBML. HmT. 11); 1886: *H. Böszörményi határ* (HBML. HmT. 12); 2011: *Hajdúböszörményi-határ* ~ *Böszörményi-határ*. — Nagy kiterjedésű határterület Hajdúvid déli határában. — Hajdúböszörmény település teljes határának északi részének megnevezésére használatos. A Hajdúviden és a Réten élő adatközlők használják ezt a nevet ennek a területnek a megnevezésére.

Hajdúvid — 1956: *Hajduvid* (Hnt. 264, 727); 1956: *Vid* (Hnt. 263); 1967: *Hajdúvid* (Hnt. 32, 284, 713), 1973: *Hajdúvid* (Hnt. 352-3? 983); 1985: *Hajdúvid* (Hnt. 216, 455); 1995: *Hajdúvid* (Hnt. 352, 827, 870); 2003: *Hajdúvid* (Hnt. 395, 1083); 2011: *Hajdúvid* ~ *Vid*. — *Viden vagyok*, *Vidről jövök*, *Vidre megyek*, *vidi vagyok* ~ *videsi vagyok*. — Hajdúvid Hajdúböszörmény központja és Hajdúdorog központja között félúton fekvő falu. Északról a Nánási-határ, keletről a Dorogi-határ, délről a Telekföld, nyugatról a Keleti-főcsatorna határolja. Az egykor önálló települést 1978-ban Hajdúböszörményhez csatolták. Mintegy 850 lakosa van. — A *Vid* névelem bizonytalan eredetű, talán magyar személynévadással keletkezett a ném. *Wild* személynévből. Ehhez 1. ném. *wild* 'vad, durva, féktelen'. A *hajdú* névelem a hajdúságra utal. A középkori Vidhez Ld. még **Vid (1)**.

Harstein József — 1819-1869: *Harstein József* (Kat2.). — Egykori tanya Hajdúvid északnyugati határában. — A tanya neve tulajdonosának nevét örzi.

Határ út (1) — é.n.: *vidi határut* (Út Törzs. 22, H. Fekete 118); 2011: *Határ út.* — Út Hajdúvidtől délre. — Nevét az indokolja, hogy a Telekföld és Hajdúvid határánál fekszik.

Határ út (2) — 2011: *Határ út.* — Utca Hajdúvid belterületén, az Opretelepen. — Nevét az magyarázza, hogy a falu utolsó utcája.

Homokbánya dűlő — 2011: *Homokbánya dűlő.* — Dűlőút Hajdúvidtől délre. — Nevét az egykor tőle délre álló homokbányáról kapta.

Hosszú-hát — 1823: *Hosszu hát* (Szabó, H. Fekete 68); 1857: *Hosszú hát* (Balt.R., H. Fekete 68); 1865: Győrössy János a *Hosszúhátináli* osztatlanból kárpótoltatott (Mlt., H. Fekete 68); 1959: *Hosszú-hát* (H. Fekete 68); 2011: *Hosszú-hát.* — H. FEKETE PÉTER (1959) lokalizálása: „A Réten a hajdúnánási határhoz közel, a Disznós-hát és a Kocsa-hát között.” Az élőnyelvi gyűjtés során az adatközlők bizonytalanul a Vidi-föld környékére lokalizálták a nevet. — A név *hosszú* megkülönböztető előtagja a hely alakjára utal. A *hát* földrajzi köznévvé a környezetüknél valamivel magasabban fekvő területek megnevezésére használatos.

Hosszú-kaján — Ld. **Hosszú-kaján-szík.**

Hosszú-kaján-szík — é.n.: *Hosszú kaján szík* (HvT 32.); 1857: *Hosszú kaján Szék* (HvT 20.); 1857: *Hosszú kaján Szék* (HvT 25.); 1857: *Hosszú Kaján Szík* (HvT 24.); 2011: *Hosszú-kaján-szík ~ Hosszú-kaján ~ Hosszú-kaján-szík foltja.* — Hajdúvidtől nyugatra, a Keleti-főcsatornától nem messze fekvő hosszúkás alakú szikes, vízállásos terület. — A *szík* névelem a talaj minőségére utal. A *kaján* névelem 'gonosz' jelentésben arra utalhat, hogy a földet jellege miatt nem lehet művelni. Az

adatközlők által az efféle földterületek megnevezésére az azonos jelentésmezőbe tartozó aljas jelző is használatos. A *Hosszú-kaján-szík* név a tőle nem messze fekvő *Kerek-kaján-szík* névvel áll korrelációban. Mindkét megkülönböztető előtag a terület alakjára utal.

Hosszú-kaján-szík foltja — Ld. **Hosszú-kaján-szík.**

Huszár-Kis-tanya — 2011: *Huszár-Kis-tanya.* — Romos tanya Hajdúvidtől nyugatra, a Nánási út és a Kerekes dűlő találkozásától nem messze. — A Huszár megkülönböztető előtag ragadványnév. A tanya tulajdonosa az I. világháború idején huszár volt. A *Kis* névelem a tanya tulajdonosának családnéve.

Imaház — 2011: *Imaház.* — Épület Hajdúvid belterületén, a Veres Péter utcában. Az 1970-es évek elejéig lakóház volt, aztán a katolikus egyház megvásárolta, azóta imaházként üzemel. — A név az általa jelölt denotátum funkcióját fejezi ki.

Iskola — Ld. **Régi-iskola.**

Iskola dűlő — 2011: *Iskola dűlő ~ Barabás dűlő.* — Dűlőút Hajdúvid nyugati határában. — A *Barabás* előtagot a dűlőben álló Barabás István tanyája magyarázza. Az *Iskola* előtag pedig arra utal, hogy a dűlőn áll az Ócska-iskola.

Iskola-dűlő — 1967: *Iskoladűlő* (Hnt. 284); 1973: *Iskoladűlő* (Hnt.352-3). — Külterületi lakott terület volt Hajdúvid nyugati határában. — Az *iskola* előtagot az magyarázza, hogy ezen a területen működött az **Ócska-iskola.**

Juhász Ferenc tanyája — 2011: *Juhász Ferenc tanyája.* — Egykori tanya Hajdúvid nyugati határában, a Kerekes dűlőben feküdt. Ma már nincs meg, a

helyén szántóföld van. — Nevét egykori birtokosáról kapta.

Juhász-szállás — 1819-1969: *Juhász szállás* (Kat2); 2011: *Juhász-szállás*. — Használton kívüli vizenyős földterület Hajdúvid keleti határában, a Nagy-tó déli végében. — A név eredete ismeretlen.

Kaján-szíki-horgásztó — Ld. **Böszörményi-horgásztó**.

Kanális — 2011: *Kanális*. — Hajdúvid nyugati határában fekvő vízfolyás, ér. A Folyás felső része. — A név a hely fajtájára utal.

Kaparóház — Ld. **Partos-csárda**.

Károlyi-tanya — 2011: *Károlyi-tanya*. — Tanya volt Hajdúvid nyugati határában, az Iskola dűlőben, ma már nincs meg, szántó van a helyén. — Nevét az magyarázza, hogy egykor a Károlyi család használta.

Kelemen-lapos — 1959: *Kelemen-lapos* (H. Fekete 72). — A nevet nem ismerik az adatközlők. H. FEKETE szerint nevét birtokosáról kapta (1959: 72).

Keleti — Ld. **Keleti-főcsatorna**.

Keleti-dűlő — 1839: Viditelek 3-ik vagy *Keleti Dűlő* (Telkes Könyv. Mlt., H. Fekete 72); 1959: *Keleti-dűlő* (H. Fekete 72). — A nevet az adatközlők nem ismerik. Feltehetően a **Nyugati-dűlő** és a **Közép-dűlő** nevekkal áll korrelációban.

Keleti-főcsatorna — 1959: *Keleti főcsatorna ~ Tisza ~ Tisza-csatorna* (H. Fekete 110). 2011: *Keleti-főcsatorna ~ Keleti ~ Tisza ~ Tisza-csatorna*. — Mesterséges csatorna Hajdúvidtől nyugatra. H. FEKETE írja: „Észak-déli irányban halad végig Nagypródon, éspedig a legelő keleti szélén, tovább a Strázsa-halomtól keletre, majd a balmazújvárosi-hajdúnánási

műút nyugati oldalán a Brassó és a Kistacsilló halom között, átvágva a polgári műutat, valamint a bagotai és a kispródi utat is. 1940-ben indultak meg a munkálatok, a határunkat átszelő rész a hidak kivételével készen is van. A köznyelv a csatorna szó elhagyásával csak Tiszának emlegeti.” — A gyűjtés során csak az idősebb adatközlők említették a **Tisza ~ Tisza-csatorna** neveket, a fiatalabb adatközlők körében a **Keleti-főcsatorna** mesterséges név és a **Keleti** név elterjedtebb.

Keletintúli-vidi-zug — Ld. **Tiszántúli-vidi-zug**.

Kerekes dűlő — 2011: *Kerekes dűlő*. — Rövid dűlőút Hajdúvidtől északnyugatra. — A név talán személynévi eredetű.

Kerek-kaján — Ld. **Kerek-kaján-szík**.

Kerek-kaján-szík — 1857: *Kerek kaján Szék* (HvT. 20); 1857: *Kerek kaján szék* (HvT. 25); 1857: *Kerek Kaján szík* (HvT. 32); 2011: *Kerek-kaján-szík ~ Kerek-Kaján ~ Kerek-szík*. — Szikestó volt Hajdúvidtől nyugatra. Ma már a terület nagy részét a mesterségesen létesített Böszörményi-horgásztó fedi le. A területet a Keleti-főcsatorna kettévágja. — A **Hosszú-kaján-szík** névvel áll korrelációban. A *kerek* megkülönböztető előtag a denotátum alakjára utal.

Kerek-szík — Ld. **Kerek-kaján**.

Kiss András dűlő — 2011: *Kis András dűlő ~ Kis dűlő*. — Hajdúvid település keleti határában fekvő dűlőút. A Fehértói utat és a Szegedi-folyás dűlőt köti össze. A dűlőben áll a Vilmányi-tanya. — A *dűlő* főtag a hely fajtájára, a *Kis András* megkülönböztető előtag pedig a dűlőben álló első tanyára, a Kiss András-tanyára referál.

Kiss András-tanya — 2011: *Kis András-tanya*. — Tanya volt Hajdúvid keleti határában, a Kiss András dűlőben, ma már nincs meg. — Nevét tulajdonosáról kapta.

Kis-Bakó-hát — 1959: *Kis-Bakóhát* (H. Fekete 75). — Az adatközlők nem ismerik a nevet. H. FEKETE (1959: 75) szerint ez a terület a Bakóhát északi része. — A hely feltehetően a **Bakó-hát** kisebb része.

Kis-Bakóháti-dűlő — 1959: *Kis-Bakóháti dűlő* (H. Fekete 75); 2011: *Kis-Bakóháti dűlő*. — Az adatközlők nem ismerik a nevet. H. FEKETE (1959: 75) szerint dűlő volt a Kis-Bakó-háton.

Kis-Botos-tanya — 2011: *Kis-Botos-tanya ~ Sertéstelep*. — Tanya volt Hajdúvid keleti határában, ma sertéstelepként üzemel. — A név a **Nagy-Botos-tanya** névvel áll korrelációban.

Kis-Dorogi út — Ld. **Fekete-hegy dűlő**.

Kis-dűlő — 1967: *Kissdűlő* (Hnt. 284). — Egykori lakott terület Hajdúvid keleti határában. — Nevét a területen álló egyik tanya, a **Kiss András-tanya** magyarázza.

Kis-erdő — Ld. **Erdő**.

Kis Gábor-tanya — 2011: *Kis Gábor-tanya*. — Egykori tanya Hajdúvid nyugati határban, az Uszabó dűlőben, ma már nincs meg, szántó van a helyén. — A tanya tulajdonosáról kapta a nevét.

Kis-lapos — 2011: *Kis-lapos*. — Vízállásos terület volt Hajdúvid keleti részén, de feltöltötték. Ma a Sertéstelep áll rajta. — Az adatközlők szerint a *Kis-lapos* név a tőle nem messze fekvő **Nagy-tó** névvel állhat korrelációban. Egykor ezek együttesen alkottak egy nagyobb rétes, lápos, vizenyős területet.

Kis-Nyerges-domb — Ld. **Kis-Nyerges-halom**.

Kis-Nyerges-halom — é.n.: *Kis nyerges* (Kbv. 27); 1854: *Kis Nyerges* (Vlt.fasc., H. Fekete 90); 2011: *Kis-nyerges-halom ~ Kis-nyerges-domb*. — Halom Hajdúvid keleti határában, Hajdúböszörménytől nyolc kilométerre. Tengerszint feletti magassága 125, relatív magassága 6-8 méter (DRÉN–MOLNÁR 17). Folyamatosan szántották, emiatt kb. 4 méterrel lett alacsonyabb. A halmot értékeinek megőrzése érdekében természetvédelmi területté nyilvánították. — A *halom* főtag a hely fajtáját adja meg. A *nyerges* névelemhez ld.: **Nyergesek**. A *kis* névelem jelzi, hogy ez a **Nagy-nyerges-halomhoz** képest kisebb méretű. A név korrelációban áll a **Nagy-nyerges-domb** és a **Nyergesek** névvel.

Kis-Vidi-halom — é.n.: *Kisvidi halom* (TagTérk., H. Fekete 77); 1777: A *Kis Vidi Halomnál* Sőreföld környékét kaszálják ~ Gyűjthető pallérok mennek a *Kis Vidi Halomhoz* (Prot. 1: 74, H. Fekete 101; Prot. 1: 75. H. Fekete 77); 1785: a Pródi Határ Szélén a *Kis Vidi Halomnál* (Acta.A.20, H. Fekete 77) 1854: *Kis Vidi Halom* (Vlt. fasc., H. Fekete 118); 1857: *Kis vidi halom* (HvT 25); 1959: *Kis Vidi halom* (H. Fekete 77). — Halom volt Hajdúvid nyugati határán kívül, a Pródi-határban, ma már nincs meg. — Az élőnyelvi gyűjtés során az adatközlők tévesen a Kis-nyerges-halommal azonosították. A *kis* előtagot az magyarázza, hogy a határban volt egy másik hegy is, de ahhoz viszonyítva ez kisebb méretű volt.

Kolos zugja — 1777: A Büt Mocsoja és a *Kolos Zugját* kaszálni fogják (Prot. 1: 74, H. Fekete 47, 78); 1782: A *Kolos zugja* és a Kapitány fogása megtilalmaztatik (Prot. 1: 152, H. Fekete 78); 1795: Tiszteletes Vetsei Sámuel Ur a *Kolos Zugjába* a füvet lekaszáltatta (Prot. G. 560, H. Fekete 78); 1849: A város földjeinek kiadása, kiadták

Kolozs Zugot is (Vlt. 388. jkv., H. Fekete 78); 1959: *Kolos zug* (H. Fekete 78). — Az

adatközlők nem ismerik a nevet. H. FEKETE PÉTER (1959: 78) is ezt írja róla.

Kopcsa-tanya — 2011: *Kopcsa-tanya*. — *A falu alatt vót a régi iskolával szembe.* — Tanya Hajdúvidtől délre, ma is áll. — Nevét Kopcsa Antal tulajdonosról kapta.

Koszorú — Ld. **Pernyés-csárda**.

Kovács György lakatosműhelye — 2011: *Kovács György lakatosműhelye*. — Épület Hajdúvid déli részén. Az elnevezés a névvel jelölt objektum funkciójára és tulajdonosára is utal.

Kovács Lajos tanyája — 2011: *Kovács Lajos tanyája ~ Szálkai-tanya*. — Tanya Hajdúvidtől délre. Ma is gazdálkodnak rajta. A téeszésítésig a Szálkai családé volt, majd a Forgács, Sári és Kovács család kezére került. — Jelenlegi nevét Kovács Lajos nevű tulajdonosáról kapta. A *Szálkai-tanya* név a tanya egykori tulajdonosának családnevét őrzi.

Kövecses-halom — 1819-1969: *Kövecses hegy* (Kat2); 1882: Ugyanakkor megásatott a Nagy Pródi Halomhoz nem messze eső ugy nevezett Kőudvar és *Kövecses halom* is (BTör. 2, H. Fekete 79); 1892: *Köves halom* mint átmenetes sziget (Váradi: Ártér szelvény, H. Fekete 79); 1945: *Köves-halom* (Jakab, H. Fekete 79); 1959: *Kövecses-halom ~ Köves-halom ~ Köves-laponyag* (H. Fekete 79); 2011: *Kövecses-halom ~ Köves-halom*. — Halom a Vidi-földön. — Nevét valószínűleg a talaj jellegéről kapta.

Köves-halom — Ld. **Kövecses-halom**.

Köves-laponyag — Ld. **Kövecses-halom**.

Közép dűlő — 1959: *Közép dűlő* (H. Fekete 79); 2011: *Közép dűlő ~ Közép út*. — Földút Hajdúvidtől délnyugatra, a Töviskes dűlőt és a Nánási utat köti össze. — Nevét arról kapta, hogy a vele balról és jobbról párhuzamos dűlőkhöz viszonyítva középen volt.

Közép-dűlő — 1939: Vidtelek 2-ik vagy *Közép Dűlő* (Telkes Könyv. Mlt., H. Fekete 79). — Földterület Hajdúvid határban. — Nevét elhelyezkedése magyarázza.

Közép út — Ld. **Közép dűlő**.

Krúdy Gyula utca — 2011: *Krúdy Gyula utca ~ Bocskai utca*. — Utca Hajdúvid belterületén, a Vasút utcával és a Pacsirta utcával párhuzamos. 1979-ig *Bocskai utcának* hívták, de amikor a települést Hajdúböszörményhez csatolták *Krúdy Gyula utca* lett a neve.

Láda-lapos — 2011: *Láda-lapos*. — Hajdúvidhez közel, a vasúti sín mellett fekszik. Mellette van a Láda-tanya. — Nevét a mellette fekvő tanyáról kapta.

Láda-tanya — 2011: *Láda-tanya*. — Hajdúvidhez közel, a vasúti sín mellett fekszik. — A név a tanya tulajdonosának családnevét őrzi.

Lenti-tanya — 2011: *Lenti-tanya*. — Tanya volt Hajdúvid keleti határában, a Kiss-András dűlőben. Ma már nem áll, a téeszésítés idején szűnt meg. — Nevét egykori tulajdonosáról kapta.

Lovászi-tó — Ld. **Lovász-rét**.

Lovász-rét — 2011: *Lovász-rét ~ Lovász-tó ~ Lovászi-tó*. — *A szőlő végében volt, benőtte a növény és a víz*. — Hajdúvid délkeleti határában, a Cégény dűlő és a Szárkút dűlő közötti rét. A mai Juhász Miklós-tanya területéhez tartozik. — A *rét*

főtag *lovász* előtagjának eredete ismeretlen az adatközlők számára.

Lovász-tó — Ld. **Lovász-rét**.

Lőrinc-tanya — 2011: *Lőrinc-tanya*. — A háborúkor rettentő nagy tanya volt, felgyújtották, mert megöltek az ott élők egy erőszakoskodó orosz katonát. — Tanya volt Hajdúvid északkeleti határában, a Poroszlai területén. Nincs meg, a helyén szántóföld van. — Nevét egykori tulajdonosáról kapta.

Magtár dűlő — 2011: *Magtár dűlő*. — Dűlőút Hajdúvid keleti határában, a Nyerges dűlővel párhuzamosan. — Nevét az egykor benne álló magtárról kapta, ami az 1960-as évekig üzemelt.

Makadámút — Ld. **Cégényi út**.

Máté-fenek — Ld. **Máté-lapos**.

Máté-lapos — 1836: *Máthé lapossa* (HvT. 9); 1836: *Máthé lapossa* (Hudatsik, H. Fekete 84); 1839: *Mátélaposa* (Telkes Könyv. Mlt., H. Fekete 84); 1851: a városnak a Vidi pusztán az un. Ficsorító tóban és a *Máté laposánál* fekvő kaszálója (Vlt. fasc., H. Fekete 84); 1890: *Máthé lapos* (HmK 13/23); 1890: *Máthé lapos* (HmK 13/33); 1945: *Máté lapos* (Jakab, H. Fekete 84); 1959: *Máté-lapos* (H. Fekete 84); 1959: *Máté-fenek* (H. Fekete 84). — H. FEKETE (1959) így lokalizálja: „Vizállásos hely a Vidi földön, Máté-feneknek is hívják.” A mai adatközlők nem ismerik a nevet.

Máté laposa — Ld. **Máté-lapos**.

Mehenócki-tanya — 2011: *Mehenócki-tanya*. — Hajdúvidtől keletre, a Szegedi-folyás dűlőben fekvő tanya, ma is áll. — Mehenócki Lajos tulajdosról kapta a nevét.

Mélyföldes-halom — 1785: A határ Dombjainak hányások kezdődik a *Melly Földes Halomnál* (Vlt., H. Fekete 84); 1847: a Vidi pusztán a *mérföldes halomnál* lévő hid igen rossz állapotban lévő töltésének kijavitása Bösörmény és Nánás városoknak meghagyatik a kerület által (Prot. 198, H. Fekete 85); 1959: *Mélyföldes halom* (H. Fekete 84); 1959: *Mérföldes halom* (H. Fekete 85). — A név ma már ismeretlen. A *halom* főtag a hely fajtájáról, a *Mélyföldes* előtag pedig talán a tulajdonságáról árulkodik. A *Mérföldes-halom* adat arról árulkodik, hogy már a XIX. században sem volt áttetsző a név etimológiai szerkezete.

Menyhárdt fogása — Ld. **Menyhárt**.

Menyhárt — 1794: *Menyhárdt fogása* (Richter, H. Fekete 85); 1794: *Menyhért rész* (Richter, H. Fekete 85); 1849: földek vagynak Vidiföldön két helyen, u. m- a *Menyhárt Fogásban* és a Nagy Pródi-ut félen (Vlt. 74. jkv., H. Fekete 85); 1857: *Menyhért rész* (Horváth, H. Fekete 85); 1864: *Menyhért rész* (Juhász, H. Fekete 85); 1945: *Menyhért* (Jakab, H. Fekete 85); 1959: *Menyhárt* (H. Fekete 85); 1959: *Menyhért* (H. Fekete 85). — „A Vidi föld északi részén, négyszög alakban belenyúlik a hajdúhadházi Vidbe” (H. Fekete 85.). — A név az élőnyelvi gyűjtés adatközlői számára ismeretlen. Talán személynévi eredetű lehet.

Menyhárt dűlő — 1959: *Menyhárt dűlő* (H. Fekete 85). — Dűlőút lehetett a Vidi-föld északi részén, a Menyhárt közelében. — A *dűlő* főtag *Menyhárt* megkülönböztető előtagja jelzi, hogy a dűlő a **Menyhárt** területén volt.

Menyhárt-halom — 1959: *Menyhárt-halom* (H. Fekete 85). — Az objektum lokalizálása bizonytalan. — Menyhárt megkülönböztető előtag arra enged következtetni, hogy a Menyhárt területéhez

közel, tehát a Vidi-föld északi részére tehető.

Menyhért — Ld. **Menyhárt**.

Menyhért-rész — Ld. **Menyhárt**.

Mérföldes-halom — Ld. **Mélyföldes-halom**.

Miklósi-tanya — 2011: *Miklósi-tanya*. — Hajdúvid délnyugati határában, a Rákos dűlőtől nem messze álló tanya. A Miklósi család egész évben itt él. — Nevét Miklósi Zsigmond tulajdonosról kapta.

Mini-juhászat — 2011: *Mini-juhászat*. — Hajdúvid északnyugati határában álló épület, nyári szállásként használják. — A *mini* előtagot az indokolja, hogy az épület kb 12x30. méteres. A *juhászat* főtag az ott tartott állatokra utal.

Művelődési ház — 2011: *Művelődési ház ~ Művház*. — 462 m² alapterületű és 1424 m³ hasznos légtérű épület Hajdúvid belterületén. 300 fő befogadására alkalmas nagyterme színpaddal és öltözőkkel ellátott. — Az elnevezés az általa jelölt objektum fő funkciójára utal.

Művház — Ld. **Művelődési ház**.

Nagy-árok — 2011: *Nagy-árok*. — Hajdúvidtől délre, a Töviskes dűlő melletti árok. Eredetileg a szennyvíz elvezetésére szánták. — Az *árok* a hely fajtájára, a *nagy* megkülönböztető előtag pedig a méretére utal.

Nagy-Bakóháti-dűlő — 1959: *Nagybakóháti dűlő* (H. Fekete 86). — Csak annyit tudunk róla, hogy a Nagy-Bakóháton volt. — A név ismeretlen az adatközlők számára. A *dűlő* főtag a hely fajtájára, míg a *Nagy-Bakóháti* megkülönböztető névrész a terület elhelyezkedésére enged következtetni.

Nagy-Botos-tanya — 2011: *Nagy-Botos-tanya ~ Oláh Miklós*. — Tanya volt Hajdúvid nyugati határában, a Nánási úttól nem messze. Uradalmi birtok volt, több család lakta. Az 1960-as években, a téveszesítés miatt szűnt meg. — A **Nagy-Botos-tanya** név a **Kis-Botos-tanya** névvel áll korrelációban. Az *Oláh Miklós* tanyanevet a korábbi tulajdonos személyneve magyarázza.

Nagy-Dávidka — 1959: *Nagy Dávidka* (H. Fekete 52). — Lapos, vizenyős terület volt Hajdúvid nyugati határában. — A *Nagy* előtag talán a terület méretére vonatkozik.

Nagy-Nyerges — 1956: *Nagynyerges* (Hnt. 263). — Egykori lakott terület Hajdúvid határában. — A nevet a Nagy-Nyerges-halom közelsége magyarázza.

Nagy-Nyerges-domb — Ld. **Nagy-Nyerges-halom**.

Nagy-Nyerges-dűlő — 2010: *Nagynyerges-rét* (DRÉN–MOLNÁR 18); 2011: *Nagy-nyerges-dűlő*. — Vizenyős földterület, rét Hajdúvid keleti határában, a Cégényi út mellett. — Nevét a közelében álló Nagy-nyerges-halomról kapta.

Nagy-Nyerges-halom — é.n.: *Nagynyerges* (Kbv 13); é.n.: *Nagy nyerges* (Kbv 27); 2011: *Nagy-nyerges-halom ~ Nagy-nyerges-domb*. — Halom Hajdúvid keleti határában, a Cégényi úttól délre. Tengersizint feletti magassága 122 méter. Nagy része be van szántva. Korábban a Hadházi-határhoz tartozott, de amikor Hajdúvid települést kialakították, a terület a faluhoz került. A **Kis-nyerges-halom** és a **Nagy-nyerges-halom** lokalizálása a térképeken és néhány adatközlő által nem azonos. A helyi lakosok szerint az északabbra fekvő halom a Nagy-, a déli pedig a Kis-nyerges-halom. Valószínűleg a

térkép anyagok lokalizáltak helyesen. Ezt erősíti egyfelől az, hogy a térképeken **Nagy-nyerges-halomként** feltüntetett objektum mellett egy **Nagy-nyerges-dűlő** ~ **Nagy-nyerges-rét** nevű terület fekszik, másfelől pedig az, hogy további helyi lakosok is a térképekkel azonos módon lokalizálták a halmokat. — A *halom* főtag a hely fajtájára utal. A *nyerges* névelemhez ld.: **Nyergesek**. A *nagy* névelem jelzi, hogy ez a **Kis-nyerges-halomhoz** viszonyítva nagyobb méretű.

Nagy-tó — 2011: *Nagy-tó ~ Város-rét ~ Város laposa*. — Vizenyős terület Hajdúvid keleti határában, a Cégényi út és a Csordajárás között. Évszaktól függően tó vagy rét. A Vidi-ér felső szakaszából ide jön a víz. Az 1990-es évek végén nem volt vízállásos, ekkor legelőként használták. — A nevet az adatközlők a **Kis-lapos** névvel állították korrelációba, bővebben ld. ott.

Nánási gát — Ld. **Nánási út**.

Nánási-határ — 2011: *Nánási-határ*. — Hajdúvid északnyugati határával érintkező terület. — Nevét az indokolja, hogy Hajdúnánáshoz tartozik.

Nánási-Újvárosi út — é.n.: *nánás-ujvárosi ut* (UtTörzs. 15, H. Fekete 89); 1782: Amint az *Újvárosi ut* Nánás felől Újváros felé mégyen (Prot. 1: 150), H. Fekete 114); 1866: *Nánási-ujvárosi út* (SteinBalt., H. Fekete 89); 1959: *Nánás-ujvárosi út* (H. Fekete 89); 1959: *Újvárosi-hajdúnánási út* (H. Fekete 114); 2011: *Nánási útfél ~ Újvárosi út ~ Nánási-Újvárosi út ~ Újvárosi-Nánási út*. — Hajdúnánást és Balmazújvárost összekötő, rossz minőségű út Hajdúvid nyugati határában. — Mint ahogyan azt a denotátum megnevezésére használt névalakok is mutatják, az út Hajdúnánást és Balmazújvárost köti össze.

Nánási út — é.n.: *Ujváros Nánási út* (Stein, H. Fekete 89); 1773: *Nánási Utmál* való Város földjét 1. 2. Tizedek szerdán... (Prot. 5: 219. H. Fekete 89); 1774: *A Nánási Ut* mellett való gyep nem osztódik (Prot. 1: 9., H. Fekete 89); 1794: *Nánási ut* (Richter, H. Fekete 89); 1779: a másik a *Nánási Gátnál* levő Végére az osztandó földnek (Prot. 1: 114, H. Fekete 89); 1836: *Nánási ut* (Hudatsik, H. Fekete 89); 1857: *Nánási ut* (Balt., H. Fekete 89); 1959: *Nánási út* (H. Fekete 89); 1959: *Nánási gát* (H. Fekete 89); 2011: *Nánási út*. — Hajdúböszörményt és Hajdúnánást összekötő út. — Az út Hajdúnánásra vezet, a *Nánási* megkülönböztető előtagot ez indokolja.

Nánási úti kocsmá — Ld. **Verébsár-csárda**.

Nánási útfél — Ld. **Nánási-Újvárosi út**.

Nánási-Vid — é.n.: *Nánási Vid* (Stein, H. Fekete 118.); 2011: *Nánási-Vidi-föld*. — A három részre osztott Vid Hajdúnánáshoz tartozó része. — A Vid névrész a földterület neve, a *Nánási* előtag arra a településre vonatkozik, amihez csatolták.

Nap utca — 2011: *Nap utca*. — Az *újépítésű falurészen van, egy rövid keresztutca*. — Utca Hajdúvid belterületén, a Pacsirta utcát és a Vig utcát köti össze. Az 1980-as évek elején épült.

Nyáras-dűlő — 1959: *Nyáras-dűlő* (H. Fekete 89); 2011: *Nyárfás-dűlő*. — Vizenyős terület, évszaktól függően szántják. — A *Nyáras* és a *Nyárfás* névrészek az ott élő növényzetre utalnak, míg a *dűlő* főtag a hely fajtáját adja meg.

Nyáras útja — 1725: a másik a Vidi földön a *Nyáras Uttya* félén a Fodor kutyára dül (Mlt., H. Fekete 60, 89); 1764: A *Nyáras Uttya* mentében egy dűlőt fognak szakasztani (Prot. 1: 11, H. Fekete

90); 1774: A nemes tanács vettetett 3-at [ti. véka búzát] ismét a *Nyáras út* mellé (BTör., H. Fekete 89); 1788: Kosoncz Sigmund és hites társa eladják a Vidi határban a *Nyáras út* félen levő egy negyed rész Telek földjüket (Prot. A. 430, H. Fekete 90); 1794: *Nyárosi út* (Richter, H. Fekete 90); 1854: *Nyárjas útja* (Vlt. fasc., H. Fekete 90); 1959: *Nyáras útja* (H. Fekete 89). — A név az adatközlők számára ismeretlen. Talán kapcsolatban lehet a Nyáras-dűlő névvel.

Nyárfák laposa — 1956: *Nyárfáslaposa* (Hnt. 264). — Egykori lakott terület Hajdúvid határában. — A lapos névelemet a talaj vizenyős jellege magyarázza.

Nyárfás-dűlő — Ld. **Nyáras-dűlő**.

Nyárfás-lapos (1) — é.n.: *Nyárfák laposa* (Kbv 14.); é.n.: *Nyárfák laposa* (Kbv 15.); é.n.: *Nyárfák laposa* (Kbv 21.); é.n.: *Nyárfák laposa* (Kbv 22.); é.n.: *Nyárfák laposa* (Kbv 28.); é.n.: *Nyárfák laposa* (Kbv 29.); 2011: *Nyárfás-lapos*. — A terület nagyobb része be van építve. — A név az ott levő növényzetre utal.

Nyárfás-lapos (2) — 2011: *Nyárfás-lapos*. — Lápos, vizenyős terület, Hajdúvid délkeleti határában. — Neve az ott levő növényzetre utal.

Nyárfás laposa — Ld. **Nyárfás-lapos**.

Nyárjas útja — Ld. **Nyáras útja**.

Nyárosi út — Ld. **Nyáras útja**.

Nyerges dűlő — Ld. **Baji dűlő**.

Nyergesek — é.n.: A határújítás a *Nyergesek* felé megyen (Prot. 1: 49, H. Fekete 90); 1959: *Nyergesek* (H. Fekete 90). — A név a **Kis-Nyerges-halomra** és a **Nagy-Nyerges-halomra** együttesen vonatkozik. A *nyerges* előtagról ez él a hagyományban: „A falu – a mai

Hajdúvidtől jóval nyugatabbra –, lakói azt a tervet forralták, hogy lerohanják a hajdúkat, amelyről egy koldusasszony hírt vitt a hajdúknak. A hajdúk – a böszörményiek, a hadháziak és a nánásiak – erről tudomást szerezték, hogy elkergessék a rácokat. A hagyomány úgy tartja, hogy ezeknél a halmoknál nyergeltek a hajdúk, így innen a nyerges elnevezés.” (DRÉN–MOLNÁR 17). Valójában a *nyerges* szó a halmok külső tulajdonságára, alakjára utalhat.

Nyerges-halom — 1959: *Nyerges-halom* (H. Fekete 90.); 2011: *Nyerges-halom*. — Korábban a **Kis-Nyerges-halom** és a **Nagy-Nyerges-halom** megnevezésére volt használatos, ma már ritkán, és csak az idősebb adatközlők használják. A fiatalabb adatközlők a **Nyergesek** nevet használják a két halom összefoglaló megnevezésére.

Nyugati dűlő — 1839: Vidi Telek 1-ső vagy *Nyugati Dűlő* (Telkes Könyv. Mlt., H. Fekete 91); 1959: *Nyugati dűlő* (H. Fekete 91). — Hajdúvidtől délre fekvő földterület. — A név a Keleti-dűlő és a Közép-dűlő nevekkkel áll korrelációban. A mai adatközlők nem ismerik a nevet.

Ócska-iskola — 2011: *Ócska-iskola ~ Állami Elemi Népiskola*. — Hajdúvidtől délre, a Vasút utca és az Iskola dűlő találkozásánál álló épület, ma raktár. Egykor egytantermes, tanári lakásos tanyasi iskola volt. 1926-ban épült. Majdnem 30 évig csak itt volt tanítás, majd 1950-ben megépült a belterületi iskola, amit a lakosok Régi-iskolának hívnak. 1952-től 1961-ig megosztva folyt a tanítás a két iskolában. — Az *iskola* főtag a helyfajtájára, míg az *Ócska* előtag az épület korára utal.

Oláh Imre tanyája — 2011: *Oláh Imre tanyája*. — Tanya volt Hajdúvid nyugati határában, a Kerekes dűlőben, ma már nincs meg. 1961-ben, a téveszesítés miatt

bontották le. — Nevét tulajdonosáról kapta.

Oláh Miklós — Ld. **Nagy-Botos-tanya**.

Ondó-tanya — 2011: *Ondó-tanya*. — Tanya volt Hajdúvid nyugati határában a Nánási út mentén, ma már nincs meg. — Nevét tulajdonosáról kapta. A család a nevét később Ondódira, illetve Ónodira változtatta.

Opretelep — 2011: *Opretelep*. — Az *Opre gúnyos név, az ottani lakosok haragusznak írte*. — Hajdúvid település újabb építésű része, a Pacsirta utcától északra fekvő terület, amely az 1970-es évek elején épült. — A településrész egy *Opre* nevű tanácselnökről kapta a nevét, aki cigány családokat kívánt betelepíteni a faluba. Ez végül nem valósult meg, ma csupán néhány cigány család él Hajdúviden.

Óvoda — 2011: *Óvoda*. — Óvoda Hajdúvid belterületén, 1975-ben adták át. — A név az általa jelölt objektum funkciójára utal.

Óvoda utca — 2011: *Óvoda utca ~ Dózsa György utca*. — Utca Hajdúvid belterületén. 1979-ig Dózsa György utca volt a neve. — Az Óvoda utca jelenkori név, az utcában álló óvodáról kapta a nevét. A történeti név Dózsa Györgynek állít emléket.

Pacsirta utca — 2011: *Pacsirta utca*. — Hajdúvid belterületén, a Gábor Áron utcát és a Vid telke utcát összekötő utca. — Mesterséges név.

Pálinkafőzde — Ld. **Pálinkafőző**.

Pálinkafőző — 2011: *Pálinkafőző ~ Pálinkafőzde*. — Hajdúvid település délkeleti határában, a Fehértói út és a Kiss András dülő kereszteződésétől nem messze

található épület. — Mindkét elnevezés a név által jelölt objektum funkciójára utal.

Pap Jankó tanyája — Ld. **Baji-tanya**.

Pap László tanyája — 2011: *Pap László tanyája ~ Pap-tanya*. — *Sarokban vót, ma már nincs meg*. — Hajdúvid északkeleti határában, a Poroszlai-földön volt, ma már nincs meg, a helyén szántóföld van. — Nevét tulajdonosáról kapta.

Pap Miklós-tanya — 2011: *Pap Miklós-tanya*. — Tanya volt Hajdúvid északkeleti határában, a Dorogi-földön, ma már nincs meg. A helyén szántóföld van. — Nevét egykori tulajdonosáról kapta.

Pap-tanya — Ld. **Pap László tanyája**.

Partos-csárda — 1819-1869: *Partos csárda* (Kat2); 2011: *Partos-csárda ~ Kaparóház ~ Útkaparóház ~ Útörház ~ Popovics István tanyája*. — Épület Hajdúvid déli határában. Az 1870-es években épült, és az 1920-as évekig működött csárdaként, majd az Útfenntartó Vállalat tulajdona lett. 1965 óta egy család lakja. — A *partos* névelem eredete ismeretlen. Az *Útkaparóház* és az *Útörház* nevek az épület használatára, illetve funkciójára utalnak. A *Popovics István tanyája* név arra utal, hogy az épületet egy Popovics István nevű útor lakta, aki később beköltözött Hajdúvidre.

Péli árka — 1959: *Péli árka* (H. Fekete 93). H. FEKETE (1959: 93): „Viden, a Sóvágó Antal tanyánál, idősebb emberek még emlékeznek rá. Talán Péli Gábor hajdúkerületi főkapitánytól kapta a nevét.” — A név birtokviszonyt fejez ki.

Pelikán — Ld. **Pelikán-csárda**.

Pelikán-csárda — 1786: Ezenn *Pellikán Csapszékhez* tartozó Kaszálló a Verébsár vizéig terjed ki (Prot. 1: 219, H. Fekete

116); 1819-1869: *Pelikan csárda* (Kat2); 1836: *Pellikány csapszék* után való szántóföld (Hudatsik, H. Fekete 93); 1847: A *Pellikányi kortsma* bormérő ajtajára új zár (Vlt.fasc., H. Fekete 93); 1854: *Pellikán csárda* (Vlt. fasc., H. Fekete 93); 1854: a *Pellikán csapszéki* állás... sarkáig (Jkv. tagosítási mérésekről, H. Fekete 93); 1857: *Pelikán* (HvT 25); 1857: *Pelikán csapszék* (HvT. 22, HvT 23); 1882: *Pelikán csárda* (HmK. 4); 1890: *Pelikán* (HvT. 5/48); 1893: A Verébsári, *Pellikán*, Messzelátó külső korcsmák lebontása elhatároztatván, ezek anyagai értékesítettnek (HbV. 4, H. Fekete 93); 1959: *Pelikán csapszék* (H. Fekete 93); 2011: *Pelikán-csárda*. — Kocsma volt Hajdúvidtől délre, a mai közigazgatási határtól valamivel északabbra, a Dorogi út mentén. Ma már nincs meg. — A *csárda* főtag a hely fajtájára utal. A *pelikán* megkülönböztető előtag oka az, hogy a csárda a Pelikán-dűlőre épült.

Pelikán-dűlő — 1959: *Pelikán-dűlő* (H. Fekete 93). — Földterület a Verébsártól keletre, Hajdúvidtől délre. — A név eredete ismeretlen.

Pelikán-lapos — 1959: *Pelikán-lapos* (H. Fekete 93.). — H. FEKETE írja: „Kaszáló a régi Pelikán és Verébsár között a határ északi részén.” [ti. Hajdúböszörmény határának északi részén] — A *lapos* főtag a talaj jellegére, míg a *Pelikán* megkülönböztető előtag a lapos közelében fekvő határrészre utal.

Pellikány-csapszék — Ld. **Pelikán-csárda**.

Pellikányi-kortsma — Ld. **Pelikán-csárda**.

Pernyés-csárda — 1819-1869: *Pernyés csárda* ~ *Koszorú* (Kat2). — Csárda volt valahol a Vidi-határban. — Az adatközlők nem ismerik a nevet.

Petőfi Iskola — Ld. **Vidi-földi-iskola**.

Petőfi Tsz. (1) — 1967: *Petőfi téesz*. (Hnt. 284). — Külterületi lakott hely volt Hajdúvid határában. — Nevét a területen álló **Petőfi Tsz. (2)** magyarázza.

Petőfi Tsz. (2) — 2011: *Petőfi téesz* ~ *Vidi téesz*. — Hajdúvid nyugati határában, az U. Szabó dűlőn volt, ma már nincs meg. A falu határában négy termelőszövetkezet működött: a Petőfi, Kinizsi, Bocskai és az Új Élet. A falu termelőszövetkezeti tagjai ezekbe a szövetkezetekbe kapcsolódtak be. A falu külön termelőszövetkezetet nem alakított. — A *téesz* főtag a név által jelölt objektum funkciójára utal. A megkülönböztető előtagok Petőfi Sándor nevét, valamint Vid település nevét őrzik. Az utóbbi így a hely területi hovatartozását fejezi ki.

Petőfi utca — Ld. **Váci Mihály utca**.

Polgári-tanya — 2011: *Polgári-tanya*. — A Dorogi útnál a Cakó tó sarkába. — Hajdúvid északkeleti határában, a Fekete dűlőn van, leégett, ezért romos állapotú. — Nevét a tanyát birtokló *Polgári* családról kapta.

Poroszlai — **Poroszlai-föld**.

Poroszlai-föld — 2011: *Poroszlai-föld* ~ *Poroszlai*. — Nagy kiterjedésű határrész Hajdúvidtől északkeletre. Főként szántó, elvéve néhány tanya áll rajta. — Nevét a területet birtokló *Poroszlai* családról kapta. **Popovics István tanyája** — Ld. **Partos-csárda**.

Pötyli-Szabó-tanya — 2011: *Pötyli-Szabó-tanya*. — Tanya volt Hajdúvid nyugati határában a Nánási út mellett, ma már nincs meg. — A *tanya* főtag a hely fajtájára, a *Szabó* előtag a tanya tulajdonosának családnevére utal. A *Pötyli*

ragadványnév megkülönböztető elem, amely eredetét nem tudták megmondani az adatközlők.

Prezencki-lapos — 2011: *Prezencki-lapos*. — Lapos, aljas, vizenyős terület Hajdúvidtől nyugatra, a Botos dűlőben. Valamikor innen indult a Kanális. Kiszántották, így egy része most szántóföldként funkcionál. — Nevét a mellette álló Prezencki-tanyáról kapta.

Prezencki-tanya — Ld. **Bakó-tanya (1)**.

Púpos-Csikos-tanya — Ld. **Csikos-tanya**.

Pusztá-Vid — 1854: *P. Vid* (HvT 18.); 1857: *Pusztá Vid* (HvT 22., HvT 23.). — Az adatközlők szerint ezt a nevet annak a területnek a megnevezésére használták, amelyre a mai Hajdúvid épült.

Rác-Vid — 1795: *Rác Vidi pusztá* (Prot. G. 548, H. Fekete 97); 1795: egy Hatod rész *Rác Vidi Cameralis Portionak* újonnan leendő ki Arendálása ~ *Rác Vidi Portioját* Bárczai Lászlóné zálogba adta ~ *Rác Vidi Portio* (Prot. G. 487, 488, 525, 548, H. Fekete 97.); 1848: Nemes Antalné *Rác Vidi pusztabeli* jószágá felett hozott hasznobéri szerződés (Vlt. 159. jkv., H. Fekete 97); 1864: a *rácvidi pusztá* birtok egy része (SJel. 56, H. Fekete 118); 1882: *Rác-Vid* (Hnt. 957); 1888: *Rác-Vid* (Hnt. 595); 1892: *Vid (Rác-), pusztá* (Hnt. 585); 1892: A *rác-vidi pusztá* meséje (HbV. 35, H. Fekete 118); 1959: *Rácvid* (H. Fekete 97); 2011: *Vidi Rác*. — Az elpusztult középkori Vid települést – amely a mai Hajdúvidtől nyugatra lehetett – rácok lakták, innen ered az elnevezés.

Rác-Vidi-pusztá — Ld. **Rác-Vid**.

Radácsi-dűlő — 1959: *Radácsi-dűlő* (H. Fekete 97); 2011: *Radácsi-dűlő*. — Út Hajdúvidtől nyugatra. — A név a *Radácsi* családnevet őrzi.

Rákos dűlő — 2011: *Rákos dűlő*. — Út Hajdúvid délnyugati határában, a Verébsár területén. — A *dűlő* főtag a hely fajtájára utal, a *Rákos* előtag eredete bizonytalan.

Rákóczi Tsz. — 1973: *Rákóczi téesz* (Hnt. 352-3); 2011: *Rákóczi téesz*. — Termelőszövetkezet volt Hajdúvidtől keletre. A **Kis-Botos-tanya** volt a központja. Az 1970-es években beépült egy másik termelőszövetkezetbe, a Békébe.

Rákóczi utca — Ld. **Vid telke utca**.

Régi-állomás — 2011: *Régi-állomás ~ Régi-vasútállomás*. — Vasútállomás Hajdúvidtől keletre, a Kis-erdővel szemben. 1975 előtt itt állt meg a vonat. — Az elnevezés a név által jelölt objektum funkciójára utal.

Régi-iskola — 2011: *Régi-iskola ~ Iskola*. — Iskola Hajdúvid belterületén. 1952-től van itt tanítás, előtte az Ócska-iskolában tanítottak csak. Két tantermes iskola. — Az *iskola* főtag a hely fajtájára, míg az *Régi* előtag az épület állapotára utal. Ehhez ld. még: **Ócska-iskola**.

Régi-vasútállomás — Ld. **Régi-állomás**.

Reus — 2011: *Reus*. — Nagyobb kiterjedésű terület Hajdúvid északnyugati határában, a Forraitól északra. Reus Viktornak 350 hold földje volt a felszabadulás előtt. A birtokon a cselédek négyes konyhás lakásokban laktak. Egy része már Hajdúdoroghoz tartozik. Ma már szántó, régen sok tanya állt rajta. — Nevét egykori birtokosáról, Reus Viktorról kapta.

Reus dűlő — Ld. **Asztalos dűlő**.

Reus-dűlő — 1967: *Reusdűlő* (Hnt. 284); 1973: *Reusdűlő* (Hnt. 253). — Egykori

lakott terület Hajdúvidtől északra. — Nevét a Reusról kapta.

Reus-tanya — 2011: *Reus-tanya*. — Uradalmi birtok, tanya volt Hajdúvid északnyugati határában, ma már nincs meg, szántó van a helyén. — A tanya a **Reus** területén volt, ez magyarázza a névalakot.

Sár-állás — 1770: Szabó Nagy Mihály instantiát nyújt be a N. Várost illető pusztá *Sár állás* földből szakasztana Pénzéért egy Szerüs Kertnek való hejett (Prot. A. 328, H. Fekete 100); 1864: Török Bálint hagyatékában szerepel 1200 négyszögöl *sárállási* föld (Mlt., H. Fekete 100); 1894: Szekeres István vett a *Sárálláson* 416 négyszögöl szántót (H. Fekete 100). — Az adatközlők számára ismeretlen a név. A név egykor vizenyős, mocsaras területre utal.

Sárállás-dűlő — 1868: 91 hold földje van a városnak a *Sárállási dűlőben* (Mlt., H. Fekete 100); 1959: *Sárállás-dűlő* (H. Fekete 100). — A nevet az adatközlők nem ismerik. H. Fekete (1959: 100) szerint Hajdúvid déli határában fekvő földterület, kaszáló. — A *dűlő* a hely fajtájára, míg a *Sár-állás* névrész a dűlő területi elhelyezkedésére utal.

Sárállás-lapos — é.n.: *Sárállás lapos* (Térképvázlat. Mlt., H. Fekete 100); 1959: *Sárállás-lapos* (H. Fekete 100). — „Vizes fenék, lapos, a Telekföldnek a Vid felől eső részén, a Bójt-mocsolya folytatása. (H. Fekete 100)” — A *lapos* a talaj jellegére, míg a *Sárállás* előtag az objektum területi elhelyezkedésre utal.

Sertéstelep — Ld. **Kis-Botos-tanya**.

Simon Gyurka tanyája — 2011: *Simon Gyurka tanyája*. — Tanya Hajdúvidtől keletre, a Szemételep mellett. Ma is áll,

gazdálkodnak rajta. — Nevét tulajdonosáról kapta.

Simon Lajos tanyája — Ld. **Simon-tanya**.

Simon-tanya — 2011: *Simon-tanya* ~ *Simon Lajos tanyája*. — Tanya Hajdúvid északkeleti határában, a Poroszlai-földön. — Nevét Simon Lajos tulajdonosról kapta.

Sipos-tanya — 2011: *Sipos-tanya*. — Hajdúvidtől északra, a Forrai dűlőben volt, ma már nincs meg, a helyén szántóföld van. — Nevét egykori tulajdonosáról kapta.

Siteri-lapos — 1836: *Siteri lapos* (HvT. 9); 1836: *Siteri Lapos* (Hudatsik, H. Fekete 101); 1839: A Vidtelek, benne levő *Siteri lapossal* (Telkes Könyv Mlt., H. Fekete 101.); 1890: *Siteri lapos* (HmK. 13/34); 1891: *Siteri lapos* (Város tulajdonát képező Vidi-föld rajza. Vlt. fasc., H. Fekete 101); 1945: *Siteri lapos* (Jakab, H. Fekete 101); 1959: *Siteri-lapos* (H. Fekete 101); 2011: *Siteri-lapos*. — Az adatközlők nem tudták lokalizálni a nevet. — A *lapos* főtag a hely fajtájára, míg a *Siteri* előtag a terület egykori tulajdonosára utal.

Sőre-föld — 1777: A Kis Vidi Halomnál *Sőreföld* környékét kaszálják (Prot. 1: 74, H. Fekete 101); 1778: A Kis Teleket pedig a *Sőre járó földnél* kaszálják (Prot. 1: 102, H. Fekete 101); 1959: *Sőrejáró föld*. — A név nem ismert a mai adatközlők számára. Annyit a történeti adatokból biztosan tudunk, hogy Hajdúvidtől nyugatra, a Süldős-ér környékén lehetett: „Sőre járó földnek szakasztott a Süldős környéke.” (Prot. 5: 194, H. Fekete 102). — A nevet nem tudták lokalizálni az adatközlők. — A *sőre* névrész bizonytalan eredetű, talán a *serdül*, *sürög*, *sűrű* stb. alapszavának igeneve vagy kicsinyítő képzős származéka (TESz.).

Sőrejáró-föld — Ld. **Sőre-föld**.

Sőre-kút — é.n.: *Sőre kút* (HvT. 32); é.n.: *Sőre Kut* (Stein, H. Fekete 101); 1857: *Sőre kut* (HvT. 24); 1866: *Sőre kut* (SteinBalt., H. Fekete 101); 1959: *Sőrekút* (H. Fekete 101). — A nevet az adatközlők nem ismerik. — A *sőre* névrész bizonytalan eredetű, talán a *serdül*, *sürög*, *sűrű* stb. alapszavának igeneve vagy kicsinyítő képzős származéka.

Süldő — Ld. **Süldős-ér**.

Süldő-halom — Ld. **Süldős-halom**.

Süldős — Ld. **Süldős-ér**.

Süldős-ér — é.n.: *Süldős ere* (HvT. 32); é.n.: *Süldős ere* (TagTérk., H. Fekete 102); é.n.: *Süldős farka* (HvT. 32); é.n.: *Süldős-erefarka* (Stein, H. Fekete 102); 1772: Sőre járó földnek szakasztott a *Süldős* környéke (Prot. 5: 194, H. Fekete 102); 1854: Keresztül a Szőkén a *Süldősön* és a Vidi éren (Jkv. tagosítási mérésekről, H. Fekete 102); 1857: *Süldő Ér* (HvT. 20); 1857: *Süldős farka* (HvT. 20); 1857: *Süldős ere* (HvT. 24); 1857: *Süldős farka* (HvT. 24); 1857: *Süldős ere* (HvT. 25); 1903: A Nagy-Pródon a Vidi-zugban, a *Süldős* ketté vágja (HbV. 40, H. Fekete 102); 1959: *Süldős-ér* (H. Fekete 102). — *Ér* Hajdúvidtől nyugatra, a Vidi-földön. — Az *ér* főtag a hely fajtájáról árulkodik. A *Süldős* előtag a középkori *Süldő* elpusztult település nevét őrzi (PÁSZTOR 2010: 171).

Süldős-halom — 1886: *Süldős halom* (Keményfy, H. Fekete 102); 1945: *Süldő halom* (Jakab, H. Fekete 102); 1959: *Süldős-halom* (H. Fekete 102). — Halom volt a Vidi-földön, Hajdúvidtől nyugatra. — A *halom* a hely fajtájára, a *Süldős* előtag pedig a halom területi elhelyezkedésére utal.

Szabó dűlő — Ld. **U. Szabó dűlő**.

Szálkai dűlő — 2011: *Szálkai dűlő ~ Fenyves dűlő*. — Dűlőút Hajdúvidtől délre. — A *Szálkai* előtagot a dűlőn fekvő Szálkai-tanya magyarázza. *Fenyves dűlő*nek is nevezik, mert fenyőket ültetett ide a tsz.

Szálkai-tanya — Ld. **Kovács Lajos tanyája**.

Száraz-ér — 1959: *Szárazér* (H. Fekete 103). — Az adatközlők nem ismerik a nevet. — Az *ér* a hely fajtájára, míg a *száraz* jelző a benne levő víz hiányára utal.

Szár-kút — é.n.: *Szárkút* (Kbv 28.); é.n. *Szárkut* (Kbv 29.); é.n.: *Szárkút* (Kbv. 32.); 2011: *Szárkút*. — „A várostól [ti. Hajdúböszörménytől] keletre a téglási és az újfehértói út között levő határrész. Minden valószínűség szerint e név is egy elpusztult falu nevét tartotta fenn. A Szilágyi Erzsébet által 1476-ban igényelt birtokok közt van *Sarkoatha* is, mely szintén a mi környékünkön feketett (CSÁNKI I, 634). Ötven évvel ezelőtt a Homokkert háta megett a Szárkút még legelő volt (H. Fekete 103).”

Szárkút dűlő — 2011: *Szárkút dűlő*. — Út Hajdúvid délkeleti határánál, a Lovásztótól délre. — Nevét a mellette álló területről kapta.

Szarvas-tanya — 2011: *Szarvas-tanya ~ Szarvasék tanyája*. — Tanya volt a Cégényi út mentén, ma már nincs meg, szántó van a helyén. — A tanya tulajdonosáról, Szarvas Antalról kapta a nevét.

Szarvasék tanyája — Ld. **Szarvas-tanya**.

Szegedi-folyás — 2011: *Szegedi-folyás*. — Kanális Hajdúvid keleti határában. — A folyás főtag a hely fajtájára utal. A Szegedi előtag okát nem ismerik az adatközlők.

Szegedi-folyás dűlő — 2011: *Szegedi-folyás dűlő ~ Szegedi dűlő*. — *Van a dűlő környékén egy kanális, amit Szegedi-folyásnak montak*. — Dűlőút Hajdúvid keleti határában, a Cégényi utat és a Csősz dűlőt köti össze. — Nevét a közelében található kanálisról kapta.

Szegedi-folyás-dűlő — 1967: *Szegedidűlő* (Hnt. 284); 1973: *Szegedidűlő* (Hnt. 352-3). — Külterületi lakott hely volt Hajdúvid keleti határában. — Nevét a közelében fekvő **Szegedi-folyás** nevű kanálisról kapta.

Szeméttelep — 2011: *Szeméttelep*. — Hajdúvidtől keletre, a Cégényi út és a Szegedi-folyás dűlő sarkában álló létesítmény. — Az elnevezés a név által jelölt denotátum funkcióját fejezi ki.

Szolgáltatóház — 2011: *Szolgáltatóház*. — Épület Hajdúvid belterületén, a Krúdy Gyula utcán. Posta, takarékszövetkezet és rendőrség van az épületben. — Az elnevezés az általa jelölt denotátum funkcióját adja meg.

Szőke — Ld. **Szőke-ér**.

Szőke-ér — é.n.: *Szőke* (Tag Térk., H. Fekete 107); é.n.: *Szőke ér* (HvT. 32); 1854: Keresztül a *Szőkén*, Süldösön és Vidi éren (Jkv. tagosítási mérésekről, H. Fekete 102); 1857: *Szőke ér* (HvT. 20); 1857: *Szőke ér* (HvT. 24); 1857: *Szőke* (HvT. 25); 1866: *Szőke ér* (SteinBalt., H. Fekete 107); 1886: *Szőke-ér* (Keményfy, H. Fekete 107); 1959: *Szőke-ér* (H. Fekete 107). — Ér Hajdúvidtől nyugatra, a Vidi-földön. A Vidi-ér folytatása. — Neve talán a víz színével hozható kapcsolatba.

Szőke tisztája — é.n.: *Szőke tisztája* (HvT 32.); 1857: *Szőke tisztája* (HvT 20.); 1857: *Szőke tisztája* (HvT 24.). — Az adatközlők számára ismeretlen név. — A **Szőke-ér**

melletti terület lehet, a *Szőke* névelem erre utal.

Szúnyog-lapos — 1959: *Szúnyog-lapos* (H. Fekete 108). — H. Feketétől is csak annyit tudunk, hogy Vid területén volt. — A *lapos* a talaj jellegére, a *szúnyog* előtag pedig talán az ott élő állatvilágra utal.

Takács dűlő — 2011: *Takács dűlő* — Dűlőút Hajdúvid keleti határában, a Nyerges dűlővel párhuzamosan fut. A Fekete-hegy dűlő felé eső része már nincs meg, mert beszántották a mellette fekvő területekkel együtt. — Az adatközlők számára nem ismert az elnevezés oka.

Tardi-tanya — 2011: *Tardi-tanya*. — Tanya volt a Vidi-fürdő környékén, már nincs meg. — Nevét Tardi Istvánról kapta, aki a tanyán gazdálkodott.

Tatár-tanya — 2011: *Tatár-tanya*. — Tanya Hajdúvidtől délre, a Dorogi úti nagykanyarban. — Nevét tulajdonosáról, Tatár Andrásról kapta.

Tehéntelep — Ld. **Vida-tanya**.

Telefonos dűlő — 2011: *Telefonos dűlő*. — Dűlőút Hajdúvid délnyugati határában, a Rákos-dűlővel párhuzamos. — Nevét onnan kapta, hogy telefonoszlopok vannak az út mentén.

Telekföld — é.n.: *Telekföld* (Kbv. 24); é.n.: *Telekföld* (Kbv. 25); é.n.: *Telekföld* (Kbv. 30); 1882: *Telek Föld* (HmK. 4); 1882: *Telekföld* (HmK. 4); 1890: *Telekföld* (HmK. 13/36); 1890: *Telekföld* (HmK. 13/46); 1890: *Telekföld* (HmK. 13/60); 1890: *Telekföld* (HvT. 5/48); 1890: *Telekföld* (HvT. 5/49); 1913: *Telekföld* (Hnt. 636); 1956: *Telekföld* (Hnt. 264); 2011: *Telekföld*. — Ma a Telekföld Hajdúvid és Hajdúböszörmény közt terül el, egykor azonban a mai Hajdúvid déli határa is a Telekföld része volt. Korábban

lakott terület. — A név motivációja nem ismert az adatközlők számára.

Telek-lapos — 1794: *Telek Lapossa* (Richter, H. Fekete 109); 1890: *Telek lapossa* (HmK. 13/33); 1890: *Telek lapossa* (HmK. 13/34); 1890: *Telek lapossa* (HmK. 13/45); 1945: *Telek Lapos* (Jakab, H. Fekete 109); 1959: *Telek-lapos* (H. Fekete 109). — Földterület a Vidi-földtől délre. — Az adatközlők számára ismeretlen a név, de feltehetően a *Telekföld* névvel hozható kapcsolatba.

Temető — 2011: *Temető*. — Temető Hajdúviden, a Dorogi út jobb oldalán. — 1953-ban temettek ide először. Eredetileg nem ide szánták a temetőt. A korábbi helyen öt sír volt, abból egyet áthoztak ide, a többi az enyészete lett. Három felekezeti szertartása szerint temetkeznek: református, görög katolikus és római katolikus. — A név az általa jelölt denotátum funkcióját fejezi ki.

Téglagyár és cserépegető — 2011: *Téglagyár és cserépegető*. — Hajdúvidtől keletre, a Temető alatt volt, ma már nincs meg. A Rákóczi Tsz. üzeme volt, 1970 és 1973 között működött. Ma Szántó föld van a helyén. — A névalak az általa jelölt denotátum funkciójára utal.

Test-halom — é.n: *Testhalom* (TagTérk., H. Fekete 110); 1767-1779: *Test Halom* (KamT S11 No830: 22); 1776: *Test halom* (KÉT TK 136); 1786: az Ároktól kezdődően a *Test Halom*nak a Vidi Határig ... mégyen el a *Test Halom* mellett a Vidi Határig (Dűlővizsgálat. Mlt., H. Fekete 110); 1854: *Test halom* (Vlt. fasc., H. Fekete 110); 1959: *Test-halom* (H. Fekete 110). — H. FEKETE (1959: 110) írja: „Vid és a Telekföld határán. A hagyomány azt tartja róla, hogy a törökdúlás idején ott temették közös sírba a futásból visszatérők az összeszedett holttesteket. A másik monda szerint a hajdúk által elpusztított Vid falu rác lakosait földelték ott el. Tehát

mindkét változat szerint sírdomb.” — Az adatközlők nem ismerik a nevet.

Tisza — Ld. **Keleti-főcsatorna**.

Tisza-csatorna — Ld. **Keleti-főcsatorna**.

Tiszáninneri-Vidi-zug — 1959: *Tiszáninneri Vidi zug* (H. Fekete 110); 2011: *Tiszáninneri-vidi-zug*. — A Keleti-főcsatorna kettévágja a Vidi-zug területét. A Hajdúvidhez közelebb eső részt hívják Tiszáninneri-vidi-zugnak az adatközlők. — A név a **Tiszántúli-Vidi-zug** névvel áll korrelációban. A *Vidi-zug* névrész megkülönböztető előtagja a főcsatorna és a terület egymáshoz viszonyított helyét fejezi ki. A Keleti-főcsatornát hívják Tiszának is, ehhez Ld. **Keleti-főcsatorna**.

Tiszántúli-Vidi-zug — 1959: *Tiszántúli Vidi zug* (H. Fekete 111); 2011: *Tiszántúli-vidi-zug ~ Keletintúli-vidi-zug*. — A Keleti-főcsatorna kettévágja a Vidi-zug területét. A Hajdúvidhez távolabb eső részt hívják Tiszántúli-vidi-zugnak az adatközlők. — A név a **Tiszáninneri-vidi-zug** névvel áll korrelációban. A *Vidi-zug* névrész megkülönböztető előtagja a főcsatorna és a terület egymáshoz viszonyított helyét fejezi ki. A Keleti-főcsatornát hívják Tiszának is, ehhez Ld. **Keleti-főcsatorna**.

Tizes-órház — 2011: *Tizesórház*. — Bakterház Hajdúvid északnyugati határában, a Forrai dűlőn. — Nevét az magyarázza, hogy a vasúti órházakat számozták, és ez a 10. számot kapta.

Tót Lajosék tanyája — 2011: *Tót Lajosék tanyája*. — Tanya volt a Prezenckilapson, ma már nincs meg, a helyén szántó föld van. — Nevét Tóth Lajos nevű tulajdonosáról kapta.

Tót-lapos — 2011: *Tót-lapos*. — Hajdúvid keleti határában, a Cégényi út mentén két

lapos fekszik egymással szemben, baloldalon a Hadházi-lapos, jobboldalon pedig a Tóth-lapos. — Nevének eredete ismeretlen az adatközlők számára, bizonyára személynévi eredetű.

Törökmetélő-halom — 2011: *Törökmetélő-halom*. — A Telekföldön volt, Vidtől délre, ma már nincs meg. — A név eredete ismeretlen az adatközlők számára.

Töviskes dűlő — 2011: *Töviskes dűlő*. — Hajdúvid déli határában, az Ócska-iskolával szemben indul és Telekföld irányába tart, dűlőút. — Nevét a dűlő elejében álló Töviskes-tanyáról kapta.

Töviskes-tanya — 2011: *Töviskes-tanya*. — Tanya Hajdúvid déli határában, a Töviskes dűlőn, ma is áll. Eredetileg a Töviskes családé volt, de már nem ők lakják. — A *tanya* főtag a hely fajtájára, míg a *Töviskes* előtag a tanya egykori tulajdonosának családnévére utal.

Újlaki dűlő — 2011: *Újlaki dűlő*. — Dűlőút Hajdúvid délkeleti határában, a Fehértói kövesúttól a Határ útig tart. Az 1940-es években épült, a Béke Tsz. nevezte így el. — Az elnevezés oka bizonytalan.

Új-osztás — Ld. **Vid telke utca**.

Újvárosi–Nánási út — Ld. **Nánási–Újvárosi út**.

Újvárosi út — Ld. **Nánási–Újvárosi út**.

U. Szabó dűlő — 2011: *Uzabó dűlő ~ Vidi-földi-iskola dűlő*. — Dűlőút Hajdúvid nyugati határában, a Fürdő dűlővel párhuzamos. — Nevét a rajta álló első tanyáról, az U. Szabó-tanyáról kapta. A *Vidi-földi-iskola dűlő* nevet az magyarázza, hogy ebben a dűlőben állt a Vidi-földi iskola.

U. Szabó-tanya — 2011: *Uzabó-tanya*. — Tanya volt Hajdúvid nyugati határában, az U. Szabó-dűlőben, ma már nincs meg, a helyén szántóföld van. — A név a tanya tulajdonosának családnévét őrzi.

Útkaparóház — Ld. **Partos-csárda**.

Útórház — Ld. **Útkaparóház**.

Uzonyi dűlő — 1967: *Uzonyidűlő* (Hnt. 284.); 1973: *Uzonyidűlő* (Hnt. 353.); 2011: *Uzonyi dűlő*. — Lakott terület volt Hajdúvidtől délre. Ma a helyén szántóföld van. — Az *Uzonyi* megkülönböztető előtag eredete bizonytalan, talán családnévi eredetű.

Ürgés-part — 2011: *Ürgés-part*. — Terület volt a Cégényi út és a Szegedifolyás dűlő kereszteződésénél, ma a Szeméttelep áll rajta. — Az *ürgés* megkülönböztető előtag talán az egykor ott élő állatvilágra utalhat. A *part* főtag a hely magasabban fekvő jellegére enged következtetni.

Váci Mihály utca — 2011: *Váci Mihály utca ~ Petőfi utca*. — Utca Hajdúvid belterületén, a Vasút utcát és a Pacsirta utcát köti össze. — Az utca korábbi neve Petőfi Sándornak, jelenkori neve pedig Váci Mihálynak állít emléket.

Varga-tanya — 2011: *Varga-tanya ~ Csiha-tanya ~ Dani Laci tanyája*. — Tanya Hajdúvidtől délnyugatra, ma is megvan. — Először Csiha Márton tulajdonában volt, ez magyarázza a *Csiha-tanya* nevet. A *Varga-tanya* név Varga István nevét őrzi, aki később lett a tanya tulajdonosa. Ma Dániel László gazdálkodik rajta. A Dániel családnév személynévi azonosításának lehetősége miatt a helyi lakosok a becézett Dani névalakot használják.

Város földje — 2011: *Város földje*. — Hajdúvidtől keletre fekvő terület. Ma két nagy víztározó és szántóföld van a helyén. Egykor vizenyösebb terület lehetett. — A nevet az magyarázza, hogy a Vid határában fekvő szántóföld nem magánkézen, hanem Hajdúböszörmény város tulajdonában van, vö. **Egyházföld**.

Város laposa — Ld. **Nagy-tó**.

Város-rét — Ld. **Nagy-tó**.

Vasút utca — 2011: *Vasút utca ~ Bekötő út*. — Utca Hajdúvid belterületén. Az utcanévrendezés során lett *Vasút utca* a neve. A *Bekötő út* név azzal áll kapcsolatban, hogy ez az utca rácsatlakozik a Dorogi útra.

Vaszko-tanya — 2011: *Vaszko-tanya*. — Hajdúvid településtől nem messze, az Iskola dűlőben álló tanya. Ma már nincs a Vaszkó család tulajdonában, Csorba Andrásé lett. — A *tanya* főtag a hely fajtájára, míg a *Vaszko* előtag a tanyát korábban birtokló család nevére utal.

Verébsár — é.n.: *Verébsár* (Kbv. 25); 1703: *Inde ac locum Verébsár dictum ingadunt* (Századok 85: 70, H. Fekete 116); 1738: A midőn a *Veréb Sáron* tul Nánás felől (Vlt. fasc., H. Fekete 116); 1767-1779: *Verébsár* (KamT S11 No830: 22); 1776: *Verebsar* (KéT TK 136); 1781: Ökrös Nagy András *Verébsártól* nádat hozott (Prot. B. 85, H. Fekete 116); 1786: *Veréb sár* (HvT. 31); [1799-1803]: *Verebszar* (KéT TK 3018); 19. század első fele: *Verébszar* (HT S12 Div12 No1); 1806: *Veréb szar* (Lipszky, Mappa: 6); 1808: *Verébszar* (Lipszky, H. Fekete 116); 1839: A *Verébsár*, Bötmocsolya tava (Telkes Könyv: Mlt., H. Fekete 47); [ca. 1848]: *Verébsár* (KéT TK 1854); 1857: *Verébsár* (HvT. 25); 1890: *Verébsár* (HmK. 13/47); 1951: A fejedelem Kálló megvétele után nyugatnak fordult, s

augusztus első napján Böszörményen túl *Verébsár*hoz szállott (Századok 85: 70, H. Fekete 116); 1959: *Verébsár* (H. Fekete 116); 2011: *Verébsár*. — Vízállásos, nádas rész Hajdúvidtől délnyugatra. A hagyomány szerint Rákóczi a Verébsárnál táborozott. — Nevét további nevek is őrzik, s így névbokrot alkot velük, pl. **Verébsár-ér**, **Verébsár-csárda**, **Verébsári-gát**, **Verébsár-lapos**.

Verébsár csapszékje — Ld. **Verébsár-csárda**.

Verébsár-csárda — 1724: a *Verébsári Korcsoma* körül való épületekre költöttek (Prot. A. 52, H. Fekete 117); 1750: *Verébsárnál* volt Csaplár Szabó György (Vlt. fasc., H. Fekete 117); 1753: A *Verébsárnál* kicsodák ittak az itt való szolgál legények közül (Vlt. fasc., H. Fekete 117); 1782-84: *Verebsar* (HT S12 Div11 No2); 1782-85: *Verébsár* (Kat. 1); 1782-85: *Die Strasse nach Nanas has bey dem Verebsarer W(irths)h(aus) eine morastigne Stelle zu passiren* (Kat1); 1786: A Nánási út félen levő Ujj *Verébsár Csapszékje* (Prot. 1: 219, H. Fekete 89); [1799-1801]: *Verebszar* (KéT TK 430); 1819-1869: *Verébsári csárda* (Kat2); 1819-1869: *Verébsári csárda* (Kat2); 1836: *Verébsári Csapszék* után való Szántóföld és legelő (Hudatsik, H. Fekete 117); 1857: *Verébsár Csapszék* (BaltT., H. Fekete 117); 1857: *Verébsár csapszék* (HvT. 22, HvT. 23); 1858: *Verébsár* (Ht S12 Div10 No69: 1, 69: 2); 1869-87: *Verébsári cs.* [csárda] (Kat3); 1893: A *Verébsári*, Pellikán, Messzelátó, külső korcsmák lebontása elhatározatván, ezek anyagi értékesíttetnek (HbV. 4, H. Fekete 93); 1959: *Verébsári kocsmá* (H. Fekete 117); 1959: *Nánási úti kocsmá* (H. Fekete 89) 2011: *Verébsár-csárda ~ Nánási úti kocsmá*. — Kocsmá volt Hajdúvid délnyugati határában, a Nánási út mentén. Már régóta nincs meg. — A *csárda* főtag a jelölt denotátum funkciójára utal. A

Verébsár előtagot a mellette fekvő mocsaras területről kapta.

Verébsár-ér — 1786: Ezenn Pellikán Csapszékhez tartozó Kalszálló a *Verébsár vizéig* terjed ki (Prot. 1: 219, H. Fekete 116); 1854: *Verébsár ér* (Vlt. fasc., H. Fekete 116); 1959: *Verébsár-ér* (H. Fekete 116). — Ér volt Hajdúvidtől nyugatra, a Verébsár területén, annak vizét vezette el. — Az *ér* főtag a hely fajtájára, a *Verébsár* előtag pedig a denotátum területi elhelyezkedésére utal.

Verébsár laposa — Ld. **Verébsári-lapos**.

Verébsár utca — Ld. **Vid telke utca**.

Verébsár vize — Ld. **Verébsár-ér**.

Verébsári-csapszék — Ld. **Verébsár-csárda**.

Verébsári csapszék után való szántó föld és legelő — 1836: *Verébsári Csapszék után való szántó föld és legelő* (HvT. 9); 2011: *Verébsári csapszék után való szántó föld és legelő*. — Nagy kiterjedésű föld, Hajdúvidtől délnyugatra, az egykori Verébsár-csárda mellett. Az adatközlők elmondása szerint a terület ma már töredéke az eredetinek. Szántó, legelő, műveletlen terület. — A név az általa jelölt objektum területi elhelyezkedésére, a Verébsár-csárdához viszonyított helyzetére utal.

Verébsári-csárda — Ld. **Verébsár-csárda**.

Verébsári-gát — 1725: a *verébsári gát* mellett az utasok szárazon való átjárása (Prot. A. 60, H. Fekete 116); 1765: A *verébsári Gátat* a Város Népe közönségesen fogja tölteni (Prot. 5:31, H. Fekete 116); 1772: A *Verébsári Gát* Hétfőre determináltatott (Prot. 5: 194, H. Fekete 116); 1959: *Verébsári gát* (H.

Fekete 116). — Töltés a Verébsáron. Lehetővé tette, hogy a vizenyős talaj ellenére járható legyen a terület. — A *gát* főtag az objektum funkcióját jelzi, a *Verébsári* megkülönböztető előtag pedig a területi elhelyezkedésére utal.

Verébsári-korcsoma — Ld. **Verébsár-csárda**.

Verébsári-lapos — 1777: a *Verébsár laposát* kaszálják azok a gyalogok (Prot. 1: 74, H. Fekete 117); 1959: *Verébsári lapos* (H. Fekete 117); 2011: *Verébsári-lapos*. — Lapos vizenyős terület Hajdúvidtől délnyugatra, a Verébsár területén. Az adatközlők elmondása szerint nyárfákat ültettek rá. — A *lapos* főtag a talaj vizenyős jellegére, míg a *Verébsári* megkülönböztető előtag a lapos területi elhelyezkedésére utal.

Verébsári-régi-gát — 1783: *A verébsári régi gát* felmérése és az ujjnak a helye (Prot. 1: 166, H. Fekete 116). — Töltés volt a Verébsár területén. — A *gát* főtag az objektum funkcióját fejezi ki. A *régi* névelem azt fejezi ki, hogy egy másik gáthoz viszonyítva korábbi. A *Verébsári* előtag a hely területi elhelyezkedésére utal.

Verébszar — Ld. **Verébsár**.

Veres Péter utca — 2011: *Veres Péter utca*. — Utca Hajdúvid belterületén, a Vasút utcát és a Pacsirta utcát köti össze. — Az utca Veres Péter írónak állít emléket.

Vicsorító — Ld. **Ficsori-tó**.

Vid (1) — 1312: *Wyd* (AOKl. II, 213.). 1697: *Vidi*, Zeleméri...leveleket Kassára küldöttük (Prot. D. 22, H. Fekete 117); 1715: *Vid* (Prot. A. 1, H. Fekete 117); 1715: *Vidd*, praedium (Össz. 8: 165); 1745: Egy nyilas földet adnak el a Dávidkán a *Vidi* praediumon (Prot. A. 180, H. Fekete 52); 1753: A *Vidi* Dézmának

beszedésére... rendeltettek (Prot. A. 239, H. Fekete 117); 1786: *Vidi praediumon föld* (Prot. E. 6, H. Fekete 118); 1794: Richter Mihály úr a *Vidnek* felmérése eránt megjelenik (Prot. G. 140, H. Fekete 117); 1808: *Praedium Vid* (Lipszky, H. Fekete 118); 1882: *Vid* (Hnt. 957); 1898: *Vid* (Hnt. 243., 777); 1900: *Vid* (Hnt. 297, 836); 1902: *Vid*, puszta (Hnt. 1458); 1907: *Vid* (Hnt. 369.); 1913: *Vid* (Hnt. 149, 636, 1306); 1933: *Vid* (Hnt. 26, 243, 572); 1937: *Vid* (Hnt. 28); 1941: *Vid* (Hnt. 349); 1944: *Vid* (Hnt. 252, 619); — Középkori elpusztult helység volt, a mai Hajdúvidtől nyugatra. H. FEKETE írja: „Nevét Salamon királyunk Vid nevű főemberéről vehette, mivel Vid a Gut-Keled memzetség birtokában volt, s Videt e nemzetségből származónak mondja a krónikás. Vidről már 1313-ból van tudomásunk [...]. Nem valószínűtlen, hogy azonos vele az 1402-ben említett és 1492-ben praediumként szereplő Vidtelke (Csánki I, 535). Az 1593. évi tatárdúlás Videt is elpusztította. Határán később a három szomszéd város: Böszörmény, Nánás és Hadház osztozkodik. A hagyomány fenntartott egy mondát, mely szerint Videt, melynek rác volt a lakossága, e szomszados három hajdúváros pusztította el, mivel a vidi rácok ellenséges viszonyban éltek szomszédaiakkal. Ennek semmi történetileg igazolható alapja nincs.” (H. Fekete 117). A hagyomány a mai adatközlők számára is ismert. Emellett a település kialakulásáról is él egy történet az adatközlők körében: „*Vid vitéz gyerek vót. Nagyon mocsaras terület vót és itt lakott egy sárkány. Ez a Vid vitéz porig alázta a sárkányt és három fogát kitörte. A király emiatt vitézi rangra emelte. Akkor kapta meg Vid területét, ez a középkori Vid területe volt. A település a Hunyadiak nevéen is volt. Bocskai István 1605-ben letelepítette a hajdúkat, kihalt település lett.*” — A *Vid* név etimológiájához ld. **Hajdúvid**.

Vid (2) — Ld. **Hajdúvid**.

Vida-bekötőút — 2011: *Vida-bekötőút*. — Út Hajdúvidtől délre, a Dorogi útból nyílik. — Nevét az út végén álló Vidatanyáról kapta.

Vida-tanya — 2011: *Vida-tanya ~ Tehéntelep*. — Tanya Hajdúvidtől délnyugatra, az egykori Verébsár-csárda közelében. A Béke Tsz-hez tartozik. — A *Vida-tanya* nevet a tanya Vida családnevű tulajdonosa magyarázza. A *Tehéntelep* név a tanyán tartott állatokra utal.

Vidi-ér — é.n.: *Vidi ér* (HvT. 32); 1854: Keresztül a Szökén, a Süldösön és a *Vidi éren* (Jkv. tagosítási mérésekről, H. Fekete 102); 1854: *Vidi ér* (Vlt. fasc., H. Fekete 118); 1857: *Vidi ér* (HvT. 20); 1857: *Vidi ér* (HvT. 24); 1857: *Vidi ér* (HvT. 25); 1886: *Vidi ér* (Vlt. fasc., H. Fekete 118); 1886: *Vidi ér* (Keménfy, H. Fekete 118); 1959: *Vidi-ér* (H. Fekete 118); 2011: *Vidi-ér*. — *Egyik ága a Bagoly-laposon levő dülő középső lapályos részéből indul. A Baraksóból vezetett ki, a Fehirtaji főúdról vezetett erre.* — Ér Hajdúvid nyugati és déli határában. Újfehértó környékén ered, a Keleti-főcsatorna alatt folyik át és a Kadarcs-Karácsonyfoki-csatornába torkoll. — Az ér főtag a hely fajtájára utal, a *Vidi* megkülönböztető előtag az obejektum területi hovatartozására utal.

Vidi-föld — é.n.: *Vidi föld* (Kbv. 1); é.n.: *Vidi föld* (Kbv. 2); é.n.: *Vidi föld* (Kbv. 4); é.n.: *Vidi föld* (Kbv. 5); é.n.: *Vidi föld* (Kbv. 6); é.n.: *Vidi föld* (Kbv. 10); é.n.: *Vidi föld* (Kbv. 12); é.n.: *Vidi föld* (Kbv. 23); é.n.: *Vidi föld* (Kbv. 24.); é.n.: *Vidi föld* (Kbv. 25); é.n.: *Vidi föld* (TagSzelv., H. Fekete 118); 1725: a másik a *Vidi földön* a Nyáras Uttya félen a Fodor kutyára dül (Mlt., H. Fekete 60); 1749: a *Vidi Föld* Árkába két izben percipiáltunk...A *Vidi föld* iránt való Pörben Nádudvaron elmarasztalván (Prot.B. 11, H. Fekete 118); 1778: Pluralitate Votorum Concludaltott, hogy a *Vidi föld* újra osztódik (Prot. 1: 88,

H. Fekete 118); 1849: földek vagynak *Vidiföldön* két helyen, u.m. a Menyhárt Fogásban és a nagy Pródi-út félen (Vlt. 74. jkv., H. Fekete 85); 1884: a *vidi földi* csutka (HbH., H. Fekete 118); 1890: *Vidiföld* (HmK. 13/15); 1890: *Vidiföld* (HmK. 13/16); 1890: *Vidiföld* (HmK. 13/22); 1890: *Vidiföld* (HmK. 13/23); 1890: *Vidiföld* (HmK. 13/24); 1890: *Vidiföld* (HmK. 13/25); 1890: *Vidiföld* (HmK. 13/33); 1890: *Vidiföld* (HmK. 13/34); 1890: *Vidiföld* (HmK. 13/35); 1890: *Vidiföld* (HmK. 13/36); 1890: *Vidiföld* (HmK. 13/36); 1890: *Vidiföld* (HmK. 13/45); 1890: *Vidiföld* (HmK. 13/46); 1890: *Vidiföld* (HmK. 13/47); 1890: *Vidiföld* (HmK. 13/58); 1890: *Vidiföld* (HmK. 13/59); 1890: *Vidiföld* (HmK. 13/60); 1903: Eladó szántóföldek a *vidi földön* a Bakó-hát szomszédságában (HbV. 6, H. Fekete 41); 1927: Kiadó a *Vidi földön* 7 köblös a Dávidkára megy véggel ~ Kiadó két köblös *Vidiföld* a Bakóhát szélében (HbV. 33, H. Fekete 52; HbV. 31, H. Fekete 41); 1944: *Vidiföld* (Hnt. 252, 619); 1959: *Vidi föld* ~ *Vidi-föld* (H. Fekete 118); 1967: *Vidiföld* (Hnt. 281); 1973: *Vidiföld* (Hnt. 348); 1985: *Vidiföld* (Hnt. 216); 1995: *Vidiföld* (Hnt. 352); 2011: *Vidi-föld*. — Nagy kiterjedésű határrész Hajdúböszörménytől északra. Egykor önálló terület volt, de felosztották Hajdúnánás, Hajdúdorog és Hajdúböszörmény között. Egy része lakott terület. Ehhez Ld. még: **Böszörményi-vidi-föld**; **Nánási-Vid**. — A *föld* főtag a hely fajtájára, míg a *Vidi* előtag a terület elhelyezkedésre utal.

Vidi-földi-iskola — 2011: *Vidiföldi-iskola* ~ *Petőfi Iskola*. — Iskola volt az U. Szabó dűlőben, már nincs meg. Az 1970-es években már nem működött iskolaként. — Az *iskola* főtag a hely fajtájára, míg a *Vidi-földi* megkülönböztető névrész az iskola területi elhelyezkedésére utal.

Vidi-földi-iskola dűlő — Ld. **Uzabó dűlő**.

Vidi-fürdő — 1959: *Vidi fürdő* (H. Fekete 118); 2011: *Vidi-fürdő*. — Sziksós, iszapos fürdő volt Hajdúvidtől nyugatra, a Fürdő dűlőben. Nyeregtetős, gangos épület volt, 4-5 szobával. A fürdő előtt hosszú nyárfasor állt. 1903-tól az 1960-as évekig üzemelt, ma már az épület sincs meg. — A fürdő főtag a denotátum funkcióját fejezi ki. A *Vidi* előtag az objektum területi hovatartozására utal.

Vidi-fürdő dűlő — Ld. **Fürdő dűlő**.

Vidi-halom — 1775: A 2 Tizedbeli gyalogok a *Vidi halomhoz* mennek (Prot. 1: 33, H. Fekete 118); 1787: A *Vidi Halom* körül Szakasztasson legelő (Prot. 1: 229, H. Fekete 118); 1864: *Vidi halom* (Vlt. fasc., H. Fekete 118). — Halom volt Hajdúvidtől nyugatra, a *Vidi-földön*. — A *halom* a hely fajtájára, a *Vidi* előtag az objektum területi elhelyezkedésére utal.

Vidi-halom dűlő — 1959: *Vidi halom-dűlő* (H. Fekete 118). — A mai adatközlők nem ismerik a nevet. A *Vidi-halom* mellett lehetett. — A dűlő főtag a hely fajtájára utal. A *Vidi-halom* megkülönböztető névrész azt jelzi, hogy a dűlő a *Vidi-halom* közelében volt.

Vidi-határ — 1836: *Vidi Határ* (HvT. 9); 2011: *Vidi-határ*. — Az adatközlők Hajdúvid teljes határának megnevezésére használják. — A *határ* a hely fajtájára utal.

Vidi határút — Ld. **Határ út**.

Vidi-pusztá — é.n.: *Vidi pusztá* (HvT. 31); é.n.: *Vidi pusztá* (HvT. 32); é.n.: *Vidi pusztá* (Kbv. 1); é.n.: *Vidi pusztá* (Kbv. 10); é.n.: *Vidi pusztá* (Kbv. 11); é.n.: *Vidi pusztá* (Kbv. 12); é.n.: *Vidi pusztá* (Kbv. 2); é.n.: *Vidi pusztá* (Kbv. 4); é.n.: *Vidi pusztá* (Kbv. 5); é.n.: *Vidi pusztá* (Kbv. 6); 1725: Zeleméri s *Vidi pusztá*konn levő Földjei (Prot. A. 54, H. Fekete 118); 1786:

Vidi puszta (HvT. 31); 1847: a *Vidi pusztán* a mérföldes halomnál lévő híd igen rossz állapotban lévő töltésének kijavitása Böszörmény és Nánás városoknak meghagyatik a kerület által (Prot. 198, H. Fekete 85); 1851: a városnak a *Vidi pusztán* az un. Ficsorító tóban és a Máté laposánál levő kaszálója (Vlt. fasc., H. Fekete 60, 84); 1898: *Vidi puszta* (Hnt. 777); 1900: *Vidi puszta* (Hnt. 836); 1902: *Vidi puszta* (Hnt. 1459); 1956: *Vidipuszta* (Hnt. 264, 701); 1959: *Vidi puszta* (H. Fekete 118). — Az adatközlők szerint a Vidi-puszta név annak a területnek a megnevezésére volt használatos, amelyen a középkori *Vid* falu állt. A *Vidi* előtag azt jelzi, hogy a határterület Hajdúvidhez tartozik.

Vidi-Rác — Ld. **Rác-Vid**.

Vidi-telek — 1794: *Vidi Telek* (HvT. 4); 1819-1869: *Vidi telek* (Kat2); 1836: *Vidi Telek* (HvT. 9); 1736: a *Vidi Teleken* széna lopáson találtatván (Mlt.: Mindennapi jkv., H. Fekete 118); 1781: A *Vidi Telekről* lopott (Prot. 1: 132, H. Fekete 118); 1783: A *Vidi Teleket* és a Kis Teleket kaszálja (Prot. 1: 172, H. Fekete 77); 1794: *Vidi Telek* (Richter, H. Fekete 118); 1836: *Vidi Telek* (Hudatsik, H. Fekete 118); 1839: *Viditelek* 3-ik vagy Keleti Dülő ~ A *Viditelek*, benne levő Siteri lapossal (Telkes Könyv. Mlt., H. Fekete 72, 101); 1959: *Vidi telek* (H. Fekete 118); 2011: *Vidi-telek*. — A mai adatközlők Hajdúvidtől nyugatra, a Keleti-főcsatorna mellé lokalizálják. H. Fekete azt írja róla, hogy a Vidi-föld középső részére esik. — A név magyarázata ismeretlen az adatközlők számára.

Vidi-telek laposa — 1767: A *Vidi Telek laposáról* füvet hordanak (Prot. 5: 70, H. Fekete 118). — A nevet a mai adatközlők nem ismerik. — A *lapos* névelem a hely fajtájáról árulkodik. A *Vidi-telek* névrész a lapos területi elhelyezkedésére utal.

Vidi út — 1794: *Vidi út* (Richter, H. Fekete 118); 1794: *Vidi út* (HvT. 4); 1855:

Vidi út (Balt., H. Fekete 118); 1886: *Vidre járó út* (Keménfy, H. Fekete 118); 1959: *Vidi út* (H. Fekete 118). — A mai adatközlők nem ismerik a nevet, H. Fekete szerint Hajdúböszörményből vezet Vidre. — A név *út* főtagja a hely fajtáját adja meg, míg a *Vidi* megkülönböztető előtag azt fejezi ki, hogy hová vezet az út.

Vidi-zug — 1903: A Nagy-Pródon a *Vidi-zugban*, a Süldős ketté vágja ~ A Nagy-Pródon a *Vidi-zugban* (HbV. 40, H. Fekete 102, 119); 1927: Kiadó *Vidizugban* föld (HbV. 36, H. Fekete 119); 1944: *Vidizug* (Hnt. 252, 619); 1959: *Vidi zug* (H. Fekete 118); 2011: *Vidi-zug*. — Terület Hajdúvidtől nyugatra, a Keleti-főcsatorna kettévágja. A Hajdúvidhez közelebb eső részt Tiszáninnyi-, a Keleti-főcsatornán túl fekvő részét pedig Tiszántúli-vidi-zugnak nevezik. Ehhez lásd még: **Tiszáninnyi-vidi-zug**, **Tiszántúli-vidi-zug**.

Vid telke utca — 2011: *Vid telke utca* ~ *Dobi István utca* ~ *Rákóczi utca* ~ *Verébsár utca* ~ *Új-osztás*. — Utca Hajdúvid belterületén, a Vasút utcát és a Határ utat köti össze. — Nevét többször is megváltoztatták. Először *Rákóczi utca* volt, majd *Dobi István utca* lett. Ezután a nevét *Verébsár utcára* változtatták, de a lakók a pejoratív tartalmú *Verébszar* jelzővel illették, ezért lett végül *Vid telke utca*. — Az *Új-osztás* név jelzi, hogy az utca a falu többi utcájához viszonyítva újabb építésű.

Vilmányi-tanya — 2011: *Vilmányi-tanya*. Tanya volt Hajdúvid keleti határában, a Kis András dülön, a téveszesítés óta nincs meg, lebontották. — Nevét tulajdonosáról kapta.

Víg utca — 2011: *Víg utca*. — Rövid kis utca Hajdúvid belterületén, a Pacsirta utcával párhuzamos. — Mesterséges név, az adatközlők számára nem ismert az elnevezés oka.

4. A helynevek névfajták szerinti csoportjai

A helynevek névfajtákba sorolásához HOFFMANN ISTVÁN helynévfajták szerinti elkülönítését használtam (HOFFMANN: 1993/2007 43–52.), amely egy általános használatú kategorizáló rendszer.

1. víznevek

1.1. folyóvizek nevei: természetes erek, patakok, folyók és mesterséges árkok, csatornák megnevezései: *Dávidka-ér, Folyás, Görbe-ér, Kanális, Keleti, Keleti-főcsatorna, Nagy-árok, Süldő, Süldős, Süldős-ér, Száraz-ér, Szegedi-folyás, Szőke, Szőke-ér, Tisza, Tisza-csatorna, Verébsár-ér, Verébsár vize, Vidi-ér.*

1.2. állóvizek nevei: természetes tavak, időszakosan vízzel telt mélyedések, mesterséges víztározók, halastavak megnevezései: *Böszörményi-horgásztó, Bút-mocsolya-tó, Bút-mocsolya, Cakó-tó, Csukás-tó, Ficsori-tó, Kaján-szíki-horgásztó, Lovász-tó, Lovászi-tó, Nagy-tó.*

1.3. források, kutak nevei: természetes és mesterséges vízvételi helyek, folyók forráshelyének megnevezései: *Fodor kútja, Sőre-kút, Szár-kút.*

2. vízparti helyek nevei

2.1. vízpartok, partszakaszok, árterületek, gátak, töltések nevei: *Bút-mocsolya-gát, Bút-mocsolya-zug, Génesi-part, Keletintúli-vidi-zug, Kolos zugja, Tiszáninnyi-Vidi-zug, Tiszántúli-Vidi-zug, Ürgés-part, Verébsári-gát, Verébsári-régi-gát, Verébsár, Verébszar, Vidi-zug.*

2.2. mocsarak, lápok, nádasok nevei: *Barabás-lapos, Berki-lapos, Cégény-lapos, Dancsi-lapos, Fekete-lapos, Ficsori-tó laposa, Forrai-lapos, Gurgyó-lapos, Hadházi-lapos, Hosszú-kaján-szík, Hosszú-kaján-szík foltja, Kelemen-lapos, Kerek-kaján-szík, Kis-lapos, Láda-lapos, Máté-fenék, Máté-lapos, Máté laposa, Nyárfák laposa, Pelikán-lapos, Prezencki-lapos, Sár-állás, Sárállás-lapos, Siteri-lapos, Szúnyog-lapos, Tót-lapos, Város laposa, Verébsár laposa, Verébsári-lapos, Vidi-telek laposa.*

3. domborzati nevek

3.1. Halmok nevei: *Apró-halmok, Csakótó-hegy, Fekete-halom, Fekete-hegy, Kis-nyerges-domb, Kis-Nyerges-halom, Kis-Vidi-halom, Kövecses-halom, Köves-halom, Mélyföldes-*

halom, Menyhárt-halom, Mérföldes-halom, Nagy-Nyerges-halom, Nyergesek, Nyerges-halom, Süldő-halom, Süldős-halom, Test-halom, Törökmetélő-halom, Vidi-halom.

3.2. hegyek és völgyek részeinek nevei: *Bakó-gerend, Bakó-hát, Hosszú-hát, Kis-Bakó-hát.*

4. határnevek: *Dorogi-határ, Ficsorító-tó-dűlő, Hadházi-határ, Hadházi-telek, Hadházi-Vidi-föld, Hajdúböszörményi-határ, Hosszú-kaján, Juhász-szállás, Keleti-dűlő, Kerek-kaján, Köves-laponyag, Közép-dűlő, Menyhárdt fogása, Menyhárt, Menyhért, Menyhért-rész, Nagy-Bakóháti-dűlő, Nánási-határ, Nánási-Vid, Nyugati dűlő, Pusztá-Vid, Radácsi-dűlő, Sőre-föld, Sőrejáró-föld, Szőke tisztája, Vicsorító, Vidi-föld Vidi-határ.*

4.1. szántóföldek nevei: *C1-es tábla, C2-es tábla, Dorogi-föld, Egyházföld, Egyház földje, Forrai, Forrai-föld, Forrai gróf földje, Génesi, Poroszlai, Poroszlai-föld, Reus, Város földje, Verébsári csapszék után való szántóföld és legelő.*

4.2. gyümölcsösök nevei: *Almáskert, Erzsébet-kert.*

4.3. szőlők nevei: *Atilla-szőlőskert.*

4.4. rétek, kaszálók nevei: *Cégény-rét, Dávidka, Lovász-rét, Nagy-Dávidka, Nagy-Nyerges-dűlő, Nyáras-dűlő, Pelikán-dűlő, Sárállás-dűlő, Város-rét.*

4.5. legelők és legelőrészek nevei: *Csorda, Csorda-legelő, Dorogi-legelő.*

4.6. erdők, ligetek, bokros helyek, erdőrészek: vágások, irtások nevei: *Balázs-erdő, Erdő, Kis-erdő.*

5. lakott területek nevei: külterületi lakott helyek nevei: *Asztalos-dűlő, Barak-dűlő, Dorogi-dűlő, Dorogi-legelőszél, Fekete-dűlő, Forrai-dűlő, Iskola-dűlő, Kiss-dűlő, Kis-Bakóháti-dűlő, Nagy-Nyerges, Petőfi Tsz. (1), Rác-Vid, Rác-Vidi-pusztá, Reus-dűlő, Szegedi-folyás-dűlő, Vidi-Rác.*

5.1. helységnevek: falvak, puszták megnevezései: *Böszörményi-Vidi-pusztá, Böszörményi-Vidi-telek, Cégény, Hajdúvid, Telekföld, Vid (1), Vid (2), Vidi-pusztá, Vidi-telek.*

5.2. településrésznevek: falu-és városrészek, temetők megnevezései: *Temető, Opretelep, Új-osztás.*

5.3. utcanevek: belterületek útjainak, utcáinak megnevezései: *Dobi István utca, Dózsa György utca, Gábor Áron utca, Krúdy Gyula utca, Nap utca, Óvoda utca, Pacsirta utca, Petőfi utca, Rákóczi utca, Váci Mihály utca, Vasút utca, Verébsár utca, Veres Péter utca, Vid telke utca, Vig utca.*

5.4. tanyanevek: *Ábrók László-tanya, Ábrók László tanyája, Asztalos-tanyák, Bagosi-tanya, Baji-tanya, Bakó-tanya (1), Bakó-tanya (2), Balázs-tanya, Balogh Laci tanyája, Barabás István tanyája, Barabás-tanya, Barkó-tanya, Bácsmegi-tanya, Bálint-tanya, Bereczki-tanya, Bodnár-tanya, Botos-tanya, Csákó Mihály-tanya, Csibi tanyája, Csiha-tanya, Csikos Marci tanyája, Csikos-tanya, Csósz-tanya, Cs. Tóth-tanya, Dancsi-tanyák, Dani Laci tanyája, Dongó Nagy Lajos-tanya, Dongós Nagy Lajos tanyája, Elekes Ferenc tanyája, Fejes Sándor és Fejes Imre tanyája, Fejes-tanya, Fejes-tanyák, Fekete-tanya, Feri-tanya, Forrai-tanya, Génesi-tanya, Géza-tanya, Hadházi Ferenc tanyája, Harstein József, Hadházi-tanyák, Huszár-Kis-tanya, Juhász Ferenc tanyája, Károlyi-tanya, Kiss András-tanya, Kis-Botos-tanya, Kis Gábor-tanya, Kopcsa-tanya, Kovács Lajos tanyája, Láda-tanya, Lenti-tanya, Lőrinc-tanya, Mehenócki-tanya, Miklósi-tanya, Nagy-Botos-tanya, Oláh Imre tanyája, Oláh Miklós, Ondó-tanya, Pap Jankó tanyája, Pap László tanyája, Pap Miklós-tanya, Pap-tanya, Polgári-tanya, Pötyli-Szabó-tanya, Prezencki-tanya, Púpos-Csikos-tanya, Reus-tanya, Simon Gyurka tanyája, Simon Lajos tanyája, Simon-tanya, Sipos-tanya, Szálkai-tanya, Szarvas-tanya, Szarvasék tanyája, Tardi-tanya, Tatár-tanya, Tót Lajosék tanyája, Töviskes-tanya, U. Szabó-tanya, Varga-tanya, Vaszkó-tanya, Vida-tanya, Vilmányi-tanya.*

6. építménynevek

6.1. lakóháznevek megnevezései: *Forrai-kastély.*

6.2. középületek, templomok, ill. ezek részei: *Állami Elemi Népiskola, Cégényi úti iskola, Fehértói úti iskola, Imaház, Iskola, Művelődési ház, Művház, Ócska-iskola, Óvoda, Petőfi Iskola, Régi-iskola, Szolgáltatóház, Vidi-földi-iskola.*

6.3. kocsmák, csárdák megnevezései: *Koszorú, Nánási úti kocsmá, Partos-csárda, Pelikán, Pelikán-csárda, Pellikány-csapszék, Pellikányi-korty, Pernyés-csárda, Verébsár csapszékje, Verébsár-csárda, Verébsári-csapszék, Verébsári-csárda, Verébsári-korcsonya.*

6.4. gazdasági célú építmények nevei: gyárak, üzemek, illetőleg állattelepek, istállók, magányos hodályok, pajták, géptelepek stb. megnevezései: *Baromfifeldolgozó-üzem, Kaparóház, Kovács György lakatosműhelye, Pálinkafőzde, Pálinkafőző, Petőfi Tsz. (2), Rákóczi Tsz., Sertéstelep, Szemételep, Tehéntelep, Téglagyár és cserépegető.*

6.5. állomásnevek: vasútállomások megnevezései: *Régi-állomás, Régi-vasútállomás.*

6.6. utak, dűlőutak és vasútvonalak nevei: *Asztalos dűlő, Baji dűlő, Balmazújvárosi-Hajdúnánási út, Barabás dűlő, Bekötő út, Boros dűlő, Botos dűlő, Bódi út, Cégény dűlő, Cégényi kövesút, Cégényi út, Cigány dűlő, Csákó dűlő, Csonka dűlő, Csordajárás, Csósz dűlő*

(1), *Csösz dűlő* (2), *Dorogi-határút*, *Dorogi dűlő*, *Dorogi határút*, *Dorogi út* (1), *Dorogi út* (2), *Fehértói út*, *Fekete dűlő* (1), *Fekete dűlő* (2), *Fekete-hegy dűlő*, *Fenyves dűlő*, *Forrai dűlő*, *Fürdő dűlő*, *Génesi dűlő*, *Határ út*, *Homokbánya dűlő*, *Iskola dűlő*, *Kiss András dűlő*, *Kis-Dorogi út*, *Közép dűlő*, *Közép út*, *Magtár dűlő*, *Makadámút*, *Menyhárt dűlő*, *Nánási gát*, *Nánási-Újvárosi út*, *Nánási út*, *Nánási útfél*, *Nyáras útja*, *Nyárjas útja*, *Nyárosi út*, *Nyerges dűlő*, *Rákos dűlő*, *Reus dűlő*, *Szabó dűlő*, *Szálkai dűlő*, *Szárkút dűlő*, *Szegedi-folyás dűlő*, *Takács dűlő*, *Telefonos dűlő*, *Töviskes dűlő*, *Újlaki dűlő*, *Újvárosi-Nánási út*, *Újvárosi út*, *U. Szabó dűlő*, *Uzonyi dűlő*, *Vida-bekötőút*, *Vidi-földi-iskola dűlő*, *Vidi-fürdő dűlő*, *Vidi-halom dűlő*, *Vidi határút*, *Vidi út*.

6.7. kisebb építmények nevei: keresztek, vadászlesek, őrtornyok stb. megnevezései: *Csöszház*, *Focipálya*, *Mini-juhászat*, *Tizes-őrház*, *Útkaparóház*, *Útőrház*.

5. A helynevek nyelvi elemzése

A gazdag, csaknem 400 adatból álló névkincs névfajták szerinti csoportosítása után a nevek elemzésével betekintést kaphatunk Hajdúvid helyneveinek szerkezeti felépítésébe, megismerhetjük a határ névadási szokásainak jellegzetességeit. Az elemzés a teljesség igénye nélkül a gyakoribb névfajtákat, illetve a különleges névadási eljárásokat állítja a középpontba. A névfajtákba való csoportosításhoz HOFFMANN ISTVÁN helynévfajták szerinti kategóriáit alkalmaztam (1993/2007: 46–8). A nevek elemzése során kitérek a funkcionális-szemantikai vonatkozásokra is. Ehhez fontos szót ejteni a névelem és a névrész fogalmáról. „Funkcionális névrésznek tekintendő a helynév hangsorának minden olyan egysége, mely a névkeletkezés szituációjában a megjelölt denotátummal kapcsolatos bármiféle szemantikai jegyet kifejez.” (2007: 53) A névrészek névelemekből állhatnak: ezek közé a névbe tartozó lexémákat és a névalkotásban szerepet játszó toldalékmorfémák tartoznak (2007: 54), pl. a *Juhász Ferenc tanyája* név (S+F) sajátosság+fajtajelölő funkciójú helynév, amely két névrészből (*Juhász Ferenc/tanyája*) és négy névelemből (*Juhász+Ferenc/tanyá+ja*) áll.

Hajdúvid névkincsének legnagyobb részét a tanyanevek teszik ki. Ezt nyilvánvalóan a falu létesítése előtt kialakult sűrű tanyavilág indokolja. A 82 gyűjtött tanyanév nagyobb része kétrészes, mindössze két egyrészes nevet találunk közöttük, ezek: *Harstein József*, *Oláh Miklós*. Mindkét névben csupán egy szemantikai tényező fejeződik ki, az, hogy mi a neve a

tulajdonosnak. A többi tanyanév legtöbbje családnév+tanya szerkezetű kétrészes név, pl. *Bakó-tanya, Károlyi-tanya, Varga-tanya*; de több névben a tulajdonos család- és keresztnéve egyaránt szerepel a *tanya* főtaggal: *Ábrók László-tanya, Csákó Mihály-tanya, Pap Miklós-tanya*. Ez utóbbi gyakori birtokos szerkezetben is, pl. *Ábrók László tanyája, Balogh Laci tanyája, Pap László tanyája*. Hajdúvid külterületén jellegzetes névadási eljárás az, hogy a *Hadházi* családnévű tanyatulajdonosok tanyáit nem a *Hadházi* családnévvel, hanem a tulajdonos keresztnévvel nevezik meg. Erre példa a *Balázs-tanya, Feri-tanya* és a *Géza-tanya* név. A tanyanevek egy részében a tulajdonos ragadványneve is megjelenik, pl. *Dongós Nagy Lajos tanyája, Pötyli-Szabó-tanya, Púpos-Csíkos-tanya*. A ragadványnevet tartalmazó nevek esetében az adatközlők nem tudták megmondani, hogy miért viseli a tanya jelenlegi tulajdonosa azt, így feltehetően a tulajdonos felmenőitől örökölte a nevet. Funkcionális szemantikai szempontból a tanyanevek többsége S+F funkciót hordoz, vagyis a kétrészes név főtagja a hely fajtáját (F), míg az előtagja egy, a helyre jellemző sajátosságot (S) fejez ki (HOFFMANN 2007: 53–66). A nevekben a hely fajtája a *tanya* főtagban, míg a helyre jellemző sajátosság a tanyát birtokló személy nevében fejeződik ki, így: *Tatár-tanya* 'olyan tanya, amely egy Tatár családnévű személy tulajdonában van'. A tanyák neveivel együtt érdemes tárgyalni az egyetlen lakóhely nevet: a *Forrai-kastély* kétrészes név is S+F funkciót fejez ki, a *kastély* főtag a hely fajtáját, míg a *Forrai* előtag a hely sajátosságát (birtokosát) jelöli meg.

A tanyanevek mellett szintén nagy számban fordulnak elő az utak és a dűlőutak nevei. Mind a 68 név kétrészes és legtöbbjük S+F funkciót fejez ki. A nevek főtagja a hely fajtájára utal a *bekötőút, dűlő, határút, út* lexémákkal, illetve az *útja* birtokviszonyt kifejező lexémával. Általános névadási szokás, hogy a dűlőutakat a dűlőn álló első tanyáról nevezik el, így egyes dűlő- és tanyanevek korrelációban állnak egymással, pl. *Asztalos-dűlő – Asztalos-tanya, Baji dűlő – Baji-tanya, Szálkai dűlő – Szálkai-tanya*. Más esetben a dűlőn álló objektum, vagy fasor is lehet az elnevezés alapja, pl. *Fenyves dűlő, Magtár dűlő, Telefonos dűlő*. Ezek a nevek is S+F funkciójúak, pl. *Magtár dűlő* 'olyan dűlőút, amelyen egy magtár állt'. Az utak neveinek egy része településnevet tartalmaz. Ezek egyfelől az út által összekötött települések nevei, pl. *Balmazújvárosi–Hajdúnánási út, Nánási–Újvárosi út, Újvárosi–Nánási út*, másfelől pedig annak a településnek a neve, amelyre az út vezet, pl. *Dorogi út, Fehértői út, Nánási út*.

Szintén számos név tartozik a mocsarak, lápok, nádasok csoportjába. Hajdúvid teljes határában több kisebb vízfolyás volt, s bár egy részük kiszáradt, ma is gazdag vízerhálózat veszi körül a települést. Ebből adódóan sok helynév tartalmaz vízre, vízpartra, vízenyős, rétes

területre utaló lexémát. Ezek közt sok olyan nevet találunk, amely a talaj vízenyős jellegére utaló földrajzi köznévvél alakult. Gyakoriak a *lapos* főtagú nevek, pl. *Cégény-lapos*, *Dancsi-lapos*, *Szúnyog-lapos*. A *lapos* földrajzi köznév a környezeténél alacsonyabban fekvő területeket jelöl, de ebből következően gyakran vízállásos, mocsaras területek ezek. A nevek mindegyike kétrészes, és S+F funkciójú, s egyes esetekben birtokviszonyt fejeznek ki, pl. *Város laposa* 'olyan alacsonyabban fekvő vízállásos terület, amely a város tulajdonában van'.

A hegyek, dombok, halmok, illetve a hegyek részei csoportba közel 25 nevet soroltam. Az Alföld mesterséges kiemelkedéseit a népnyelv halmoknak, domboknak, ritkábban hegynek nevezi (DRÉN – MOLNÁR 2011: 8). Ezek nem túl magasak, pl. a *Kis-Nyerges-halom* relatív magassága 6-8 méter. A határ legtöbb halmát kétrészes névvel jelölik a beszélők. A nevek egy része S+F funkciót fejez ki, így az *Apró-halmok* név 'olyan halmok, amelyek méretüket tekintve kicsik', vagy *Köves-halom* 'olyan halom, amelyen korábban épületmaradványokat találtak'. A halmok neveinek egy része S+M szerkezetű, vagyis egy sajátosságot kifejező előtagból és egy megnevező funkciójú főtagból áll. Példa erre a *Kis-Nyerges-halom* és a *Nagy-Nyerges-halom* név, amelyek előtagja a megnevezett hely méretére utal.

Mint azt fentebb már említettem, a határ nagy részén folynak kisebb erek, folyások. 19 nevet soroltam a vízfolyást jelölő nevek közé, bár a névadatok 12 denotátumra vonatkoznak, így szinonim nevek pl. *Keleti ~ Keleti-főcsatorna ~ Tisza ~ Tisza-csatorna*. A *Folyás* és a *Kanális* egyrészes nevek fajtajelölő funkciójúak (F). A *Süldő ~ Süldős ~ Süldős-ér* szinonim nevek az elpusztult középkori *Süldő* település nevét őrzik (PÁSZTOR 2010: 171). A *Süldő* (M) megnevező funkciójú egyrészes név, amely megnevezi magát a helyet, ti. 'Süldő nevű ér'. A *Süldős* név –s melléknévképzős alakja egyrészes név, szintén megnevező funkcióban. A *Süldős-ér* kétrészes név M+F funkciójú, az *ér* főtag ugyanis a hely fajtajára utal, míg a *Süldő* előtag megnevezi magát a helyet.

Az állóvizek nevei többnyire *tó* főtagú kétrészes nevek, amelyek előtagjának etimológiája esetenként nem átlátszó, pl. *Ficsori-tó*, *Bűt-mocsolya-tó*. Közülük a *Csukás-tó* a tóban élő állatvilágról, míg a *Nagy-tó* a tó méretéről — tehát az objektum valamelyik tulajdonságáról — kapta a nevét. A kutak nevei *Fodor kútja*, *Sőre-kút*, *Szár-kút* kétrészes nevek, a *Fodor kútja* név birtokviszonyt fejez ki. A vízpartok, gátak, töltések nevei közt több gát földrajzi köznévi főtagú kétrészes név van, pl. *Bűt-mocsolya-gát*, *Verébsári-gát*, *Verébsári-régi-gát*. Két név alakult *part* főtaggal, ezek: *Génesi-part*, *Ürgés-part*. Mindkét név

kétrészes S+F funkciójú név, a *Génesi-part* 'olyan part, amely a Génesi földterületén fekszik' és az *Ürgés-part* 'olyan part, amely ürgében gazdag'.

A szántóföldek nevei között mesterséges neveket is találunk, pl. *C1-es tábla*, *C2-es tábla*. Más nevek a használójukra/birtokosukra utalnak. Egyrészes névvel pl. *Reus* 'Reus Viktor tulajdonában álló föld', *Forrai* 'Forrai gróf tulajdonában álló föld'. Kétrészes névvel pl. *Egyház földje* 'olyan földterület, amely az egyház tulajdonában van', *Forrai gróf földje* 'olyan földterület, amely Forrai gróf tulajdonában van', *Város földje* 'olyan földterület, amely a város tulajdonában van'. Ezek birtokos jelzős szerkezetű kétrészes nevek.

Az utcanévek mindegyike hivatalos név, tizenegy jelenkori és négy történeti név van közöttük. A nevek S+F funkciójúak, minden utcanév főtagja az *utca* földrajzi köznévvé, amely a hely fajtáját jelöli (F). A nevek többsége emlékeztető funkciót fejez ki, pl. *Dózsa György utca*, *Gábor Áron utca*, *Krúdy Gyula utca*, míg néhány név konvencionális funkciójú, pl. *Nap utca*, *Víg utca*, *Pacsirta utca*. A településrészek neveihez három nevet soroltam, ezek: *Opretelep*, *Temető*, *Új-osztás*. Mindhárom név denotátuma Hajdúvid belterületéhez tartozik.

A lakott területek nevei kategória problémás, hiszen az ide sorolt nevek egy részéről csak településtörténeti vonatkozásából sejthető, hogy egykor lakott területek voltak. Két ilyen név van, a *Rác-Vid* és a *Vidi-rác*. A további 14 névről biztosan tudjuk a Magyarország helységnévtárából (Hnt.), hogy külterületi lakott helyet jelölt. Természetesen a falu megalakulásával ezek a helyek lakatlanná váltak, hiszen a lakók nagy része beköltözött a faluba. Csaknem minden név kétrészes, *dűlő* főtagú név. Kivétel a *Petőfi Tsz.* név, amely metonimikus kiterjesztéssel nem csak a téleszt, hanem a környékén fekvő külterületi lakott helyet is jelöli. A falvak közt ott van *Cégény*, *Hajdúvid*, *Telekföld* és *Vid*, amelyekről nagy biztonsággal tudjuk, hogy valódi falvak, települések vannak vagy voltak a nevek mögött. A *Böszörményi-Vidi-pusztá – Vidi-pusztá* és a *Böszörményi-Vidi-telek – Vidi-telek* nevek között rész-egész viszony feltételezhető.

A határnevek egy része településnév+i képző+határ szerkezetű kétrészes név, pl. *Dorogi-határ*, *Hadházi-határ*, *Hajdúböszörményi-határ*. A nevek S+F funkciójúak, hiszen kifejezik egyfelől a hely fajtáját (F) a *határ* lexémával, másfelől pedig a hely egy sajátosságát (S), ti. hogy melyik településsel határos területet jelöl a név.

A település környékén fekvő középkori települések nevei névbokrokat alkotnak Hajdúvid határában. „A lakott helyek, falvak elnéptelenedésével, beolvadásával együtt nevük általában nem merül feledésbe, hanem tovább él határrészek, dűlők, vizek stb. neveként”

(HOFFMANN 1984–85: 103). Ez történt a Cégény és a Süldő középkori elpusztult települések neveivel is. A *Süldő* név névbokra: *Süldő*, *Süldős*, *Süldő-halom*, *Süldős-ér*, *Süldős-halom*. A névbokorba tartozó nevek egyrészes megnevező (M) funkciójú nevei a *Süldő*, valamint az *-s* névelemet tartalmazó *Süldős* képzős forma. A *Süldő-halom*, *Süldős-ér*, *Süldős-halom* nevek kétrészesek, s főtagjuk a hely fajtáját (F) fejezi ki. A *Cégény* név névbokra: *Cégény*, *Cégény dűlő*, *Cégény-lapos*, *Cégény-rét*, *Cégényi út*, *Cégényi kövesút*, *Cégényi úti iskola*. Ebben az esetben a Süldő névvel ellentétben maga a településnév is megmaradt és aktívan él a helybeli lakosok névtudatában. Azonban nem csupán középkori elpusztult települések nevét őrizhetik a névbokrok, a *Bakó-gerend*, *Bakó-hát*, *Bakó-tanya* névbokorban a *Bakó* előtag személynévi eredetű. A legtekintélyesebb névbokra a *Vid* településnév *-i* képzős névrésznek van: *Vidi-ér*, *Vidi-föld*, *Vidi-földi-iskola*, *Vidi-földi-iskola dűlő*, *Vidi-fürdő*, *Vidi-fürdő dűlő*, *Vidi-halom*, *Vidi-halom dűlő*, *Vidi-határ*, *Vidi határút*, *Vidi-pusztta*, *Vidi-Rác*, *Vidi-telek*, *Vidi-telek laposa*, *Vidi út*, *Vidi zug*.

6. Összegzés

Hajdúvid határának gazdag névanyagának felgyűjtésével, szótárba rendezésével és elemzésével annak az elvárásnak kívántam eleget tenni, hogy bővüljön a magyar nyelvterület mikrotoponimáit gyűjtő és feldolgozó munkák száma. Mint azt a bevezetésben említettem Hajdúvid területén utoljára 1959-ben történt gyűjtés, s az eltelt több mint fél évszázad kellő alapot jelentett a munkámhoz, hiszen ennyi idő alatt a névkincs sokat változhatott.

A nevek nagy része két részes helynév, a határ és a belterület toponimái is igen sokfélék a névfajták szempontjából. A település helynevei őrzik a területen álló egykori középkori falvak neveit.

Irodalom

- AnjOkm. = *Anjoukori okmánytár I–*. Szerk. NAGY IMRE. Bp. 1878-1891. VII. Szerk. TASNÁDI NAGY GYULA. Bp. 1920.
- AOkI. = *Anjou-kori oklevéltár. Documenta res hungaricus tempore Regum Andegavensium illustrantia*. Szerk.: KRISTÓ GYULA, BLAZOVICH LÁSZLÓ, ÉRSZEGI GÉZA és MAKK FERENC közreműködésével. III-, Bp.- Szeged, 1900-.
- ÁÚO. = *Árpádkori új okmánytár. Codex diplomaticus Arpadianus continuatus*. Közzéteszi WENZEL GUSZTÁV. I. Pest, Bp., 1860-1874.
- Balt. = BALTHASÁR JÁNOS: *Hajdúböszörmény város környékének és az 1855. évben kiosztott kertek térképe*.
- BaltR. = BALTHASÁR JÁNOS: *A Hajdúböszörmény Réti birtokának térképe*. 1857.
- Bek. = *Tabula exhibensterrenum Oppidi Haidonicalis Böszörmény delineata Anno 1783 et succisivis usque Annum 1786. stb. sub. Directione Pauli Bek*.
- BTör. = BAKÓCZI JÁNOS: *Töredék adatok a hajdúböszörményi református egyház múltjából*. (Kézirat.)
- Csánki = CSÁNKI DEZSŐ: *Magyarország történelmi földrajza a hunyadiak korában*. I–, Bp. 1890–.
- D. = DOBAY KÁROLY: *Hajdúböszörmény rendezett tanácsú város*. 1910. Térkép.
- DHA = *Diplomata Hungariae antiquissima*. I. 1000-1131. Szerk. GYÖRFFY GYÖRGY. Bp. 1992.
- DRÉN BOGLÁRKA–MOLNÁR ANTAL (2011), *Hajdúsági halmok*, Hajdúböszörmény.
- F. = *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus et civilis*. Studio et opera FEJÉR GYÖRGY. VIII. Budae, 1829-1844.
- FNESz. = Kiss Lajos, *Földrajzi nevek etimológiai szótára I-II*. Bp., 1997.
- H. FEKETE PÉTER (1959), *Hajdúböszörmény helyneveinek adattára*, Bp.
- HbH. = *Hajdúböszörményi Hirlap*. 1883–85.
- HBML = Hajdú-Bihar Megyei Levéltár.
- HbV. = *H.-Böszörmény és Vidéke*. 1891–1927.
- H. FEKETE PÉTER (1959), *Hajdúböszörmény helyneveinek adattára*. Bp.
- HmK. = *Hajdú megye kateszteri térképei*.
- HmT. = *Hajdú megye térképei*.
- Hnt. = *Magyarország helységnévtára*. Szerkeszti és kiadja a Központi Statisztikai Hivatal. Bp. 1873–

- HOFFMANN ISTVÁN (1984-85), A helynévrendszer változásai egy határrésszé vált településen. *Magyar Nyelvjárások*. 26-27: 103-114.
- HOFFMANN ISTVÁN (2007), *Helynevek nyelvi elemzése*, Bp.
- Hudatsik = *Szabad Hajdú Böszörmény Város Közönsége által használt tábla földeknek Térképe*.
Rajzoltam: 1836. Esztben. HUDATSIK PÁL törvényes Földmérő.
- HvT. = *Hajdúvárosok térképei*.
- Jakab = JAKAB SÁNDOR: *Hajdúböszörmény megyei város határának átnézeti térképe*. 1842.
- JANÓ ÁKOS (1963), *Hajdúvid (Egy szocialista falu kialakulása)*, Debrecen.
- Keményfy = KEMÉNYFY LAJOS: *Hajdú-böszörmény város határának tagosítási tervezete*. 1886.
- KMHsz. = *Korai magyar helynévszótár 1000-1350. 1. Abaúj és Csongrád vármegye*. Szerk. HOFFMANN ISTVÁN. Debrecen, 2005.
- Lipszky = JOANNES LIPSZKY: *Repertorium locorum objectorumque... regnorum Hungariae etc.* 1808.
- Mlt. = Hajdúsági Múzeum levéltára. Hajdúböszörmény.
- NÉMETH PÉTER (1997), *A középkori Szabolcs megye települései*, Nyíregyháza.
- OKISz. = SZAMOTA ISTVÁN – ZOLNAI GYULA: *Magyar Oklevél-szótár. Pótlék a Magyar Nyelvtörténeti Szótárhoz*. Bp. 1902-1906.
- PÁSZTOR ÉVA (2010), Elpusztult települések lokalizációjának kérdéséről. *Helynévtörténeti Tanulmányok* 5. 169-188.
- Prot. = *Protocollon Oppidi Hajdonicalis Racz Böszörmény*, valamint *Protocollum Magistratus Oppidi Hajdonicalis Böszörmény*, valamennyi jegyzőkönyv a Debreceni Állami Levéltárban Hajdúböszörmény levéltárában.
- Richter = *Vidi Puszta részének Táblája Richter Mihály hites földmérő által 1794. esztendőben*.
Másolták HORVÁTH GEREGELY 1857. JUHÁSZ SÁNDOR 1864.
- SEBESTYÉN ÁRPÁD (1967), Újabb eredmények és feladatok földrajzinév-kutatásunkban. *MNyj.*13: 49.
- SJel. = A nagyméltóságú magyar királyi helytartótanácsához hivatali alázatós jelentése a Hajdúkerület főkapitányának [Sillye Gábornak] 1864.
- Stein = A Nagy Pródi puszták térképe. Felmérte Stein Imre hites mérnök. É.n.
- SteinBalt. = Nagy-Pródi puszták térképe. A Stein Imre hites mérnök által készített térképről másolta 1866. évben Balthazár János Hajdú-Kerületi mérnök.
- TagSzelv. = Tagosítási szelvények a DÁL-ban.
- TagTérk. = Hajdú-Böszörmény város tagosítandó földeinek átnézeti térképe.

- TESz. = *A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára I-III.* Főszerk. BENKŐ LORÁND. Bp., 1967-1976.
- ÚMTsz. = *Új magyar tájszótár I-IV.* Főszerk. B. LŐRINCZY ÉVA. Bp., 1979-2002.
- Vat. = *Monumenta Vaticana historiam regni Hungariae illustrantia.* Series I. Tom. I-, Bp., 1885-.
- Vlt. = Városi levéltár, jelenleg a Debreceni állami levéltárban.
- VR. = *Az időrendbe szedett váradi tüzesvaspróba-lajstrom az 1550-iki kiadás hű hasonmásával együtt.* Regestrum Varadiense examinum ferri candentis ordine chronologico digestum descripta effigie editionis a. 1550 illustratum suptibusque capituli Varadiensis lat. rit. Curis et laboribus Ioannes Karácsonyi et Samuelis Borovszky editum. Bp., 1903.
- Zichy = *A zichi és vásonkeői gróf Zichy-család idősb ágának okmánytára.* Codex diplomaticus domus senioris comitum Zichy de Zich et Vásonkeő. Szerk.: NAGY IMRE, NAGY IVÁN, VÉGHÉLY DEZSŐ, KAMMERER ERNŐ, LUKCSICS PÁL. VI. Pest, Bp., 1871-1931.

Képmelléklet

1. ábra: Tanya a falu határában, az 1950-es években.

2. ábra: A falu egyik utcája 1953-ban.

3. ábra: A Baromfifeldolgozó-üzem bejárata az 1980-as években.

4. ábra: Orvosi rendelő, épült: 1969-70.

5. ábra: A Rákóczi Tsz. bejárata az 1950-es évek végén.

6. ábra: Harangláb, melyet a millenium tiszteletére állítottak.